multi apud Dian. *p.* 1. *t.* 12. *R.* 19. quia facit singulariter ad reverentiam Sacrificii. Admittit Gob. *num.* 828. si manus essent immundæ, & addit, si in Missa advertas digitum atramento notatum, deterge ad *lavabo*, non tamen sollicitus sis de omni abstergendo, esset enim nimia mora: Si advertas post *lavabo*, perge, neque enim decet tum abluere nequidem saliva, cum non censeatur macula.

412 §. 2. Post Missam non lavare manus, nequidem veniale est, Quarti *p.* 2. *t.* 1. *dub.* 4. Et quamvis Rubrica dicat Missam ante lotionem manuum esse præviehendam nullum peccatum est id non facere, Lhoner *p.* 2. *t.* 1. *quæst.* 3.

413 §. 3. An & quanta sit obligatio orandi matutinum ante Missam, dictum est *num.* 230. preces autem reliquæ ante Missam, quæ in Missali dicuntur *Præparatio*, non cadunt sub nullo præcepto, nam signantur dicendæ, *pro opportunitate*, Suar. Castr. Gav. Averf. *d.* 11. *sect.* 12. §. 7. Quarti *dub.* 4. Idem est de hymno, *Benedicite*, *Laudate*, & aliis precibus post Missam, Tamb. Quarti Bonart. *de Missa lib.* 2. *cap.* 34. addens aliquos earum loco dicere, *Te Deum laudamus*, melius tamen est sequi Rubricam, & dicere notatas.

414 §. 4. Omittere orationes inter induendum, Nav. Azor. Gav. Sylv. & alii dicunt esse mortale: Henr. Rodr. Castrop. Averf. Gob. *num.* 387. dicunt esse veniale tantum; *Fagund.* dici fore veniale, nisi earum loco dicantur aliæ præces, quod a quibusdam fieri testatur ipse, & non improbant Tamb. *de Sacrif. lib.* 1. *cap.* 7. §. 1. Quarti *dub.* 8. Pasq. *quæst.* 819. nullum in hoc agnoscunt peccatum; quia dicunt se nullum invenire præceptum, putant enim Rubricam tantum esse directivam, sed communis sententia recte dicit esse veniale.

415 *Q.* 60. *Quid addendum sit circa omissionem partium in Missa?* R. Dixi *l.* 3. *p.* 1. *a n.* 662. quomodo peccetur per omissionem hujus, vel illius partis in Missa audienda, quæ multo magis valent de omissione partis in Missa legenda, hinc aliqua hic addi debent.

416 §. 1. Partes Missæ sunt vel ordinariæ, vel non ordinariæ. Ordinariæ sunt, quæ semper dicuntur, uti confessio, oratio, epistola, evangelium, præfatio, canon, pater noster, agnus Dei. Non ordinariæ sunt, quæ non semper dicuntur, uti *Gloria*, orationes secundariæ, *Credo*, pluralitas epistolarum, vel sequentiarum, diversitas præfationum, vel quorumdam intra canonem.

417 §. 2. Omittere partem ordinariam, per se loquendo, est mortale, excutat tamen sæpe parvitas materiæ, aut si non sit ritus ob speciale mysterium notabilis, hinc omittere Kyrie eleison, vel tractum, non est mortale: Neque si omittatur Psalmus *Judica*, etiam, supposito quod sit pars ordinaria, uti vult Pasq. *q.* 201. contra *Quarti*, qui merito negat, cum non dicatur in Missa pro defunctis, nec tempore Passionis. Similiter veniale tantum est omittere ablutionem digitorum in Missa, aut crucem super aquam, quia videtur esse non tanti momenti, vel mysterii, *Quarti*.

418 §. 3. Omittere in canone quamlibet orationem, aut etiam aliqua tantum verba omittere, variare, vel corrumpere, itaut mutetur sensus, est mortale: si autem non immutetur sensus, non erit mortale, quamvis plura verba omittantur, v. g. plura nomina Sanctorum, Fill. Dian. Averf. *q.* 11. *f.* 12. contra Nugn. Quod si verba in canone sint detrita, nec sciantur memoriter, nec nisi post longum tempus haberi possit aliud Missale, omittens excusatur, Pasq. *q.* 202. Verric. apud Gob. *in Exp. t.* 3. *n.* 763.

419 §. 4. Si tot partes ordinariæ omittantur, ut simul constituant materiam notabilem, erit mortale, Pasq. *q.* 301. addens satis rigide *q.* 302. fore mortale, si omittatur Pater noster, vel Agnus Dei, quia singulæ hæ partes videntur constituere functionem gravem. Similiter putant Suar. & Gob. *n.* 746. fore mortale, si quis omittat fractionem hostiæ, aut illius cum calice mistione vel signa multa, quæ fieri debent super oblata: item omittere epistolam vel evangelium est mortale. Gob. *n.* 799. Imo si quis omittat solam effusionem aquæ in media Missa, peccat mortaliter, quia illa mistio singulariter mysteriosa est, utpote significans effusionem sanguinis, & aquæ e latere Christi mortui: Hinc Averfa §. 5. putat sine illa ob nullam necessitatem celebrari posse. Etiam mortale est omittere purificationem patenæ, & calicis post communionem, Pasq. *q.* 208.

420 §. 5. Est veniale tantum omittere unam e partibus non ordinariis, v. g. *Gloria*, vel *Credo*, Fill. Dian. Lugo contra Averf. §. 6. qui putat tum saltem esse mortale, si *Gloria*, vel *Credo* omittatur in magna festivitate. Similiter tantum veniale est, si omittatur, *Lauda Sion Salvatorem*, *Victimæ paschali laudes*, *Veni sancte Spiritus*, *Dies iræ*, Gob. Imo Quarti, & Pasq. *q.* 200. putant tantum esse veniale, si multæ similes partes non ordinariæ omittantur, quamvis facerent magnam quantitatem, v. g. in quatuor temporibus si omittantur omnia *flectamus genua* cum omnibus secundariis orationibus, secretis, & postcommunionibus, item cum secundariis epistolis. Quod si esset causa rationabilis omittendi, v. g. nimia fatigatio, vel debilitas, nullum foret peccatum, Pasq. *q.* 201. Etiam venialiter tantum peccat, qui omittit specialem præfationem, vel in canone speciale *Communicantes*, vel *Hanc igitur*, quæ certis tantum diebus leguntur, dummodo legat ordinaria, seu communia, Suar. Fill. Gob. *n.* 762. Sporer *n.* 426. contra Averf. qui putat esse mortale.

421 §. 6. Si quis principalem orationem omittat uno tantum loco, est tantum veniale; si autem omittat initio, & secreta, & postcommunionem, *Quarti* putat esse mortale.

422 §. 7. Omittere aliquas benedictiones, cruces, deosculationes altaris, inclinationes, genuflexiones, est tantum veniale, cum non sint ritus graves, nisi constituerent simul partem notabilem Missæ; facere autem ea nimis celeriter, aut nimis matare, etiam est tantum veniale, Pasq. *q.* 208.

423 §. 8. Non uti vino, sed sola aqua in purificatione est tantum veniale, imo nullum peccatum, si celebrans sit abstemius, qui vinum horreat: Ad lecundam autem ablutionem uti sola aqua nequidem veniale esse putat Tamb. Quarti, Gob. in hac vero non uti aqua, sed solo vino, putat Lohn. esse veniale, quia sic præscribit Rubrica, Gob. *n.* 853. negat ob praxim multorum, & quia Rubrica non videtur esse præceptiva circa aquam, quamvis enim præcipiatur purificatio, & ablutio, non tamen præcipitur illius modus. *Quarti*.

424 §. 9. Omittere Evangelium S. Joannis, (1) aut aliud, post Missam legitur, est tantum veniale, vel enim non est stricta pars Missæ, vel non est pars ordinaria, aut notabilis.

* (1) *Huc refer Decretum* 221. *quod vide n.* 2055.

425 §. 10. Omittere partem notabilem eorum, quæ sunt propria Missæ solemnis, est mortale, quamvis non cantetur ex obligatione, Pasq. *q.* 212. putatque *Fr. Lugo* Sacerdotem peccaturum mortaliter, qui in Missa solemni omitteret omnia, quæ a choro, & Ministris canuntur, Card. Lugo & Averf. putant peccaturum tantum venialiter, Gob. *n.* 760. Lohn. *p.* 2. *t.* 10. *n.* 4. dicunt ad illa saltem teneri, quæ a choro canuntur, v. g. ad *Gloria*, & *Credo*, quia illa non recitantur ab aliquo, qui ad illud munus sit ordinatus, Sa, & Sanch. dicunt melius esse, si audiat epistolam, & Evangelium, quam si legat, hinc Tamb. Pelliz. Quarti ab omni peccato excusant omittentem ea omnia, si dum canuntur, ad illa attendat, quia de eis recitandis nullum est præceptum, Pasq. *q.* 209. multos citat docentes nullam quidem ad ea dicenda esse obligationem sub peccato, addit tamen difficulter omittenda sine veniali, cum sit usus ea recitandi, ideoque Gob. prudenter suadet, ut in his se accomodet consuetudini suæ patriæ, vel Ecclesiæ.

426 §. 11. Qui prævidet se non posse celebrare, nisi omittendo aliquot cæremonias, debet collata inter se harum gravitate, & causis celebrandi, videre, sit ne consultius sine his celebrare quam ob harum defectum Missam omittere, Suar. Tamb. Gob. *n.* 743.

427 §. 12. Qui potest omnia peragere excepta elevatione hostiæ, & calicis, potest his omissis celebrare privatim, quia defectus ille non est tantus, ut privet jure acquisito ad celebrandum; non debet tamen celebrare publice nisi in necessitate, & populo admonito, ne murmur in eo, vel turbatio oriatur, Gob. *n.* 745.

428 §. 13. Llamas negat peccare eum, qui celebrare vult præcisens se non posse recitare illa, quæ præcedunt evangelium, quia talis adhuc censetur legere Missam integram; sed de hoc judicet lector, inquit Gob. *n.* 763. quidquid autem sit probabile, est, quod dicit Llamas, quia qui ea non audit, quæ præcedunt evangelium, nihilominus Missam audit: ergo etiam dicitur legere Missam, qui reliqua legit, impotentia autem excusat a præcedentibus.

429 *Q.* 61. *Quid dicendum sit de illo, qui addit, commutat, vel invertit aliquid in Missa?* R. §. 1. Addere collectam ultra præscriptas vix erit peccatum, excusat enim facile causa aliqua vel devotio, Pasq. *q.* 215. contra Gob. *in Exp. t.* 3. *n.* 748. qui dicit sub veniali requiri causam peculiarem. Dicere autem *Gloria*, aut *Credo*, cum omittendum esset, est tantum veniale, Suar. Gob. *n.* 747. Excipit Averf. *q.* 11. *f.* 12. §. 6. nisi fieret cum magna deformitate, uti si alterutrum diceretur in Missa de *Requiem*. Putat etiam Spor. *n.* 427. fore mortale, si notabiliter multum adderetur ad Missam.

430 §. 2. Non peccaret, qui sub longo cantu ad *Gloria*, vel *Credo* modeste oraret vocaliter, aut etiam recitaret parvas Horas, quas teneret memoria. Quod multo magis valet de Diacono, Subdiacono, in solemni Missa, Cajet. Tann. Gob. *n.* 733. contra Tamb. Lohn. *p.* 2. *tit.* 10. *n.* 5. qui dicunt esse veniale, si celebrans faciat

431 §. 3. Intermiscere meditationem, seu considerationem circa ea, quæ tum geruntur in Missa, nullum est peccatum, quamvis fiat quædam interruptio, quia censetur esse moralis continuatio, cum mens manet applicata Missæ, Nav. Quarti. V. dicta *n.* 252.

432 §. 4. Commutatio voluntaria precum in alias preces non approbatas si fiat in materia notabili, est mortale; si autem mutatio fiat in alias preces approbatas in Missali, v. g. unius epistolæ, evangelii vel præfationis in aliam, secundum Pasq. *q.* 221. regulariter est veniale tantum, quia non inducitur magna deformitas, qualis tamen esset, inquit Averf. §. 9. si evangelium Pascatis conjungeretur cum epistola defunctorum, aut alio simili modo.

433 §. 5. Mutare in alia verba Synonima putat Quarti semper esse veniale tantum, quia per hoc etiam non inducitur magna deformitas, quamvis *Pasq.* dicat in materia notabili etiam fore mortale.

434 §. 6. Imperfecte mutare actiones, v. g. breviorem crucem facere, inclinare os prope altare, & non formare osculum, Suar. & Quarti putant esse veniale, quamvis contradicat Pasq. *q.* 124. nullum in eo agnoscens peccatum.

435 §. 7. Quando dicitur Missa, vel collecta contra Paganos, nomen Paganorum mutari non potest, dicendo Turcarum, Hæreticorum, S. Congreg. 29. Junii 1689.

436 §. 8. Si quis loco Episcopi nominandi in Canone nominet Generalem sui Ordinis, Dian. *p.* 2. *t.* 14. *R.* 4. dicit a Papa, & S. Congr. damnari mortalis, sed Rodriq. Bordon. Tamb. Spor. *n.* 428. dicunt non constare de tali declaratione (2) adeoque non fore mortale, nisi fieret animo mutandi ritum, vel in contemptum Episcopi.

* (2) *Vide notam nostram n.* 2055. *ad Decretum* 146. *Quod si*
* *Episcopus loci vita functus sit, omittuntur ea verba Canonis &*
* *Antistite nostro*, *Merat. in* Gav. *parte* 2. *tit.* 8. *n.* 5. *Nota etiam*
* *Episcopi deputati Administratoris* nomen non debere in Cano-
* ne memorari per Sacerdotes celebrantes, *ut præcipit S. R. C. De-*
* *creto* 22. *Augusti.* 1722. *apud cit. Merat. T.* 1. in Ind. Decr. *n.* 641.

437 §. 9. Inversio partium ejusdem rationis est tantum veniale, uti si recitetur una oratio, vel una epistola ante aliam, quod probabile etiam est, licet principalis oratio non diceretur primo loco. Si autem partes sint dissimiles, ex proposito ea invertere erit mortale, uti si evangelium legatur ante epistolam, in his enim est magna deformitas, & colligitur ex iis Doctoribus, qui volunt omissam unam partem Missæ non esse repetendam, Pasq. *q.* 22.

438 *Q.* 62. *Quid notandum sit circa expressionem verborum in Missa?* R. §eqq. §. 1. Si quis notabilem partem verborum Missæ, ita formet intra labia, & dentes, ut secluso omni impedimento seipsum audire non posset, peccat mortaliter, quia non legit Missam vocaliter, nam oratio vocalis, prout a mentali distinguitur, debet habere sonum, non autem sonus est audibilis, cum sit objectum auditus, uti dixi *l.* 4. *n.* 1294. & docet cum communiore Pasq. *q.* 231. contra Azor. Tamb. Caram. Bass. *de Horis* §. 2. Quarti *p.* 1. *t.* 16. *d.* 2. & alios apud Dian. *p.* 2. *t.* 12. *R.* 9. qui putant sufficere, quod verba formentur per motum oris, & linguæ, dicunt enim orationem esse non pure mentalem: ergo vocalem, quam sententiam Gob. *n.* 813. videtur admittere ut probabilem, notantque Nav. & Fill. posse servire scrupulosis.

439 §. 2. Si quis omnia, quæ dici debent alte, legat submisse, non peccat mortaliter, Quart. Pasq. *q.* 231. Peccare autem venialiter, docet cum aliis Sanch. *in Conf. l.* 7. *c.* 2. *dub.* 8. *n.* 6. quia Missa est officium publicum, quod communicari debet cum populo, ut sic excitetur ad devotionem, Pasq. tamen *q.* 230. probabilius dicit ullo modo peccare celebrantem, dummodo ita alte exprimat verba, quæ alte dici debent, ut excedat terminos secretæ orationis, licet populus audire non possit, eo quod Rubrica id ordinans nullum contineat præceptum. Quarti *dub.* 1. dicit Rubricam illam continere quidem præceptum, attamen esse nonnullos timoratos, qui voce omnino depressa celebrant sine scrupulo peccati etiam venialis, quod Sanch. & alii admittunt, si quis non celebret coram aliis; fatentur enim tum satis esse, si Minister audiat ea, quæ alte dici debent. Quod si quis celebret non in summo altari, sed in laterali, Nav. & alii cum Gob. *n.* 812. plane excusant a peccato, si omnia submisse dicat, ideoque Beja *p.* 1. *cas.* 21. sic scribit: *In nostra religiosissima Lusitania, ut devotioni, & contemplationi sacrificantium consulatur, in more est positum submissa adeo voce privatas Missas dicere, ut nonnisi a se solo sacrificans audiatur, & ab eo, qui Missæ inservit, quoad ultima verba, quibus est responsurus.*

440 §. 3. Qui partem notabilem eorum, quæ submisse dici debent, recitat alte, secundum Gav. Quarti, Pasq. peccat mortaliter; docent tamen communiter Auctores veniale tantum esse ita alte proferre verba consecrationis, ut audiantur ad sex, vel octo passus, si autem audiantur ad quadraginta passus dicunt communiter omnes cum Gob. *n.* 69. esse mortale. Et universaliter quamvis ad decem tantum passus audiri possint, si tamen magna pars populi soleat esse intra totidem passus, erit mortale, quia ratio, ob quam graviter prohibemur alte exprimere, hic invenitur, nempe ne populus verba illa sciens postea temere, aut ad jocos eisdem utatur, nullum tamen erit peccatum, si ita alte proferantur, ut Ministri audiant, Gav. Gob.

441 §. 4. Media voce, idest, nec omnino alta, nec omnino submissa dicuntur, *Orate fratres*, *Sanctus*, & quæ sequuntur usque ad canonem, *Nobis quoque peccatoribus*, *Domine non sum dignus*. Erant autem, qui alta voce dicunt *Memento Domine*, *Omnis honor*, & *gloria*, dici enim debent submissa.

442 §. 5. Si nimia acceleratione causetur mutilatio ultimarum syllabarum, aut syncope intermediarum, dummodo maneat sensus, & significatio, absitque scandalum, est tantum veniale. Nullum erit peccatum, si fiat ex defectu naturali, Quarti, Pasq. *q.* 222.

443 *Q.* 63. *Quid notandum sit circa distractionem in legenda Missa?* R. §. 1. Distractio quamvis longa extra canonem, & sumptionem est tantum venialis, Tamb. *de Sacrif. l.* 2. *c.* 3. *n.* 8. Diuturna sub canone est mortalis saltem ob periculum in eo committendi errores, Tamb. Gob. *in Exp. t.* 3. *n.* 817. Attamen Dian. & Bardi non agnoscunt culpam adeo gravem, quamvis magna esset distractio & si absit periculum errandi, quod tamen vix aberit, probabile tamen est quamcumque distractionem internam etiam sub consecratione, vel Communione fore veniale tantum, secundum sententiam, quam retuli *l.* 4. *a n.* 1341. nempe, quod cum distractione interna consistat essentia orationis, & attentio interna non præcipiatur graviter, quam sententiam fuse defendit etiam Quarti *p.* 1. *tit.* 16. *dub.* 5. Ratio autem est, quia intentio virtualis, quæ tum manet, sufficienter dirigit omnes illas actiones, facitque esse opus religionis.

444 §. 2. Si celebrans sub Communione distrahatur voluntarie, aliqui putarunt peccare mortaliter, tum quia Communio requirit parem cum consecratione reverentiam, uti habet Tamb. tum etiam quia consumptio utriusque speciei est de præcepto divino, qui autem sponte distrahitur sub actu a Deo præcepto, peccat mortaliter, inquit Sanch. *in conf. l.* 7. *c.* 2. *dub.* 28. *n.* 8. E contra Gob. merito dubitat de tanto rigore, præsertim cum J. Sanch. apud eumdem neget laicum mortaliter peccaturum, qui communicaret voluntarie distractus, nam sub tam brevi actione distrahi, ubi non est periculum errandi, vel invalidandi Sacramentum, videtur manere intra terminos materiæ levis.

445 §. 3. *Ant. Molina*, & *Cotonius* ita requirunt actualem intelligentiam, & attentionem ad omnia, ut putet eum, qui recitaret v. g. *Credo*, & non recitaret significative, idest, simul non eliceret internos actus fidei per illa verba significatos, peccaturum, quia mendaciter profiteretur se credere, cum tamen non haberet actum formalem fidei. E contra Gob. *n.* 823. probabilius dicit, & multis argumentis probat sufficere ea dici recitative, seu historice: nullum enim reperitur præceptum de hoc, ut eliciantur omnes affectus, quos verba continent, præsertim cum Missa absque hoc sit vera oratio, & actus religionis.

446 §. 4. Pro retinendo animo collecto, & excludendis distractionibus facile medium est si Sacerdos consideret Missam tanquam memoriale Passionis Christi, considerando singulas actiones veluti representativas alicujus mysterii Passionis, uti explicavi *lib.* 3. *p.* 1. *num.* 691.

447 *Q.* 64. *Quid circa orationes, collectas, sive commemorationes in Missa sit observandum?* R. §eqq. §. 1. In festis duplicibus, & diebus octavis, per se loquendo, tantum est una oratio, nisi festa occurrant, de duplicibus quidem debeat commemoratio. In semiduplicibus ordinarie sunt tres tantum, nisi plures specialiter faciendæ sint commemorationes, vel addatur collecta ob publicam necessitatem, vel ad altare privilegiatum pro liberatione animæ.

§. 2. Tempore Passionis, item intra octavas Paschæ, & Pentecostes, si occurat commemoratio de simplici in Missa de tempore, aut de die infra octavam, tertia collecta omittitur. In omnibus autem Dominicis infra octavas communiter fit solius Octavæ commemoratio. 448

§. 3. In Missa de festo simplici (idem est de feriis, excepta septimana Passionis, & Palmarum) dicuntur tres, vel quinque vel septem, vel etiam plures, sed semper numero impari, Gav. Arnaud. Lohn. quamvis contradicat Guyet. *in Heterolog. lib.* 4. *cap.* 21. *quæst.* 23. putans hunc numerum imparem non esse necessario observandum; sed non est recedendum a communi. (1) 449

* (1) *Imo recedendum, quum pro sententia Guyeti stet Decretum*
* *S. C.* 2. *Decemb.* 1644. *Verba Decreti sunt apud Meratium T.*
* 1. in Ind. Decr. 476. cum in Missa de Semiduplici, vel Simplici, vel Votiva, non sint necessario dicendæ Collectæ impares, puta tres, quinque, vel septem.

§. 4. Quando tertia est ad libitum etiam in semiduplicibus, sumi potest ratio *Fidelium*, (2) aut quæcumque alia in Missali, vel pro Vivis, vel pro Defunctis tantum, v. g. pro Patre, & Matre, etiam ex quibusvis aliis Missis tam votivis quam aliis, illa autem quæ est libere assumpta semper est ultima, excepta, *Fidelium*, quæ extra Missam *de Requiem* semper est penultima. Expositio venerabili Sacramento nulla fit Oratio pro defunctis solis. 450

* (2) *Vix putem id verum esse. S. R. C.* 2. *Decemb.* 1688. *so-*
* *lum dicit*: in Missa privata de Festo semiduplici posse in pe-
* nultimo loco dici Collectam pro particulari Defuncto puta,
* *Inclina*, vel *Deus*, *qui nos Patrem &c.* & similia.

§. 5. Præscripta ob publicam necessitatem potest esse tertia ad libitum, vel addi pro quarta. Quod si tertia sit præscripta, addi debet pro quarta, S. Congreg. 2. Decemb. 1684. (3) Omittitur autem in duplici primæ, & secundæ classis; uti habet communior, quamvis *Piasara* admittat dici in duplici secundæ classis. Idem putat pro privata necessitate addi posse aliquam, & ita potius respondisse, sed addit melius esse etiam necessitatem commendare in *Memento*. 451

* (3) *Decretum est* 291. *inter recensita a La-Croix num.* 2055.,
* *sed vide solum Decretum vidit*, *non rationem*, *quæ in Decreto*
* *additur*, *nempe quam ad num.* 439. *adscripsimus*; *alias Guyeti*
* *sententiam non rejecisset*, *qui hoc urget auctoritatem S. R. C.*

§. 6. Potest fieri commemoratio de SS. Sacramento, si exposition sit, etiam in Missa de duplici, quod non fit primæ, aut secundæ classis, S. Congreg. 2. Decemb. 1684. (4) 452

* (4) *Nota hic Decretum S. R. C.* 6. *Decemb.* 1653. Missa de
* Dominica, seu de Festo duplici, si illa die occurrat, debet di-
* ci, cum commemoratione SS. Sacramenti ad formam Rubri-
* carum Missalis, quando sit particularis Processio cum SS. Sa-
* cramento in aliquibus Dominicis, seu aliis diebus cujusliber
* mensis. *Vide etiam Decr.* 466. *in nostris addit. ad num.* 2055.

§. 7. In privata Missa fit commemoratio, 1. Illius, de quo in Laudibus facta est, excepta Dominica Palmarum, & vigilia Pentecostes. 2. De feria majore, & vigilia, si Missa fit de festo tum occurrente. (5) In festo tamen primæ classis nihil fit de vigilia, nec de festo simplici, nec de die infra Octavam, attamen fit de feria majore, Dominica, die octava occurrente. 3. In festo Sancti, si ad ejus altare celebretur, licet de eo non sit officium vel Missa, prima est de illo Sancto, secunda, de quo est Officium, tertia, quæ alias erat secunda. 4. In Missa solemni festo secundæ classis non fit commemoratio de simplici. 453

* (5) *Decr.* 456. *in nostris addit. ad num.* 2055. *huc refer.*

§. 8. Missa, quæ canitur etiam in pagis, censetur solemnis, Lohn. non tamen, si eam etiam in Dominica legat Parochus sine cantu. Missa secunda in Natali Domini, quamvis canatur, & festum sit primæ classis, habet commemorationem de S. Anastasia, quia rubrica absolute ita præscribit. 454

§. 9. Quando fieri debent commemorationes festorum aut feriæ occurrentis, omittuntur collectæ secundariæ festis simplicibus aut semiduplicibus affignatæ, quæ alioquin, si aliæ non affignentur, fumuntur ex Dominica de tempore. 455

§. 10. Quando Officium fit de aliquo festo B. Virginis, non fit commemoratio de alio illius occurrente festo, quod inde colligitur, quia sic habet Rubrica Breviarii in Dominica infra octavam Nativitatis B. Virginis, in qua legitur de festo Nominis B. Virginis: Si dies immediate sequens post festum Nativitatis fit Dominica, vesperæ dicuntur integræ de Nativitate sine commemoratione festi Nominis: si autem festum Nominis incidat in diem octavam Nativitatis, faciendum est Officium de Nomine B. M. absque commemoratione Octavæ. Consequenter si festum Nominis B. V. transferatur in diem ante festum B. V. de Mercede, pridie fit officium totum de Nomine sine commemoratione, & alterius diei Officium de Mercede incipit a Maturino. 456

§. 11. Infra Octavas Paschæ & Pentecostes, secunda oratio est *Ecclesiæ* vel *pro Papa*, tertia non dicitur. Infra Octavas B. V. & omnium Sanctorum, 2. est, *Deus quis corda*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. Infra alias Octavas, 2. est, *Concede*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*, uti & in vigiliis, quæ jejunantur, si fiat Missa de vigilia. Excipe vigilias Nativitatis Christi, & Pentecostes. Quod si in vigilia fieret de festo, v. g. semiduplici, 2. est de vigilia, 3. de tempore. 457

§. 12. Orationes de tempore sunt, In adventu, 2. *Deus qui de B. Mariæ*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. A Dominica post Octavam Epiphaniæ usque ad Purificationem, 2. *Deus qui salutis*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. Post Purificationem usque ad diem Cinerum, & ab Octava Pentecostes usque ad Adventum, 2. *Actionem*, 3. *ad libitum*. A die Cinerum ad Dominicam Passionis, 2. *Actionem*, 3. *pro Vivis*, & *Defunctis* Septimana Passionis, item per Octavas Paschæ & Pentecostes, 2. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*, 3. non dicitur. Post Octavam Paschæ ad Ascensionem, 2. *Concede*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. In festis semiduplicibus & simplicibus ab Octava Pentecostes usque ad Adventum, & a Purificatione usque ad Quadragesimam, 2. est *Actionem*, 3. *ad libitum*. Ab Octa- 458

va Epiphaniæ ad Purificationem, 2. est, *Deus qui salutis*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. A die Cinerum ad Dominicam Passionis, 2. *de feria*, 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. Ab Octava Paschæ ad Ascensionem, 2. est *Concede*. 3. *Ecclesiæ* vel *pro Papa*. Octavarum Nativitatis Christi, Epiphaniæ, Corporis Christi, sit semper commemoratio, etiam festis 1. Classis, *Rubrica* dicens sic fieri in Missa, sicut in Breviario, quod ita habet *tit. de Octavis & Commemorationibus*.

459 §. 13. Ordo commemorationum in Missa servatur secundum classem, in eadem autem classe servatur ordo secundum dignitatem designatam in Litaniis, nisi aliud notetur in Missali. Festum simplex commune toti Ecclesiæ præfertur particulari simplici.

460 §. 14. Si occurrant eadem die plures collectæ similes dicendæ, mutatur earum altera cum diversa, vel ex proprio vel ex communi, ne bis dicatur eadem, v.g. si festum S. Martini incidat in Dominicam 22. post Pentecostem, oratio secreta est eadem, hinc pro S. Martino accipi debet ex communi de Sanctis.

461 §. 15. Si infra Octavam propriæ Dedicationis facienda sit commemoratio alienæ Dedicationis, pro hac accipitur oratio, quæ est pro prima Dedicatione, & omittuntur ea, quæ soli primæ conveniunt.

462 §. 16. In oratione *A cunctis* nominari potest quivis S. canonizatus sub N. Item videtur licere nominare duos, non plures, ubi consuetudo Ecclesiæ habet. Addi potest cognomen S. ad distinctionem, si tamen Ecclesia orationem posuerit & non addiderit cognomen, etiam addendum non est a celebrante.

463 §. 17. Extra Adventum, Quadragesimam & tempus Paschale, prima die cujuscunque mensis, item extra Quadragesimam & tempus Paschale omni die Lunæ, loco Missæ conventualis pro defunctis addunt alii orationem, *Fidelium* penultimo loco, nisi isti dies primi impediantur duplici vel semiduplici, etiam ad libitum; tunc enim pro die Lunæ omittitur, pro mense autem transfertur in proximam diem non impeditam. Si autem prima dies mensis non impedita sit die Lunæ, hac die dicendo satisbit utrique obligationi, quia sit, quod præscribitur utraque rubrica, sicut si una lex vellet jejunari prima die mensis, altera lex vellet jejunari prima die Lunæ in quovis mense, si prima dies mensis esset Lunæ, & hac jejunaretur, satisfieret utrique legi. Quod si vigilia incidat in primam diem non impeditam mensis, vel in similem diem Lunæ, secunda oratio est *Fidelium*, quia rubrica vigiliam habet tanquam feriam, cum in ea fiat officium de feria, in rubricis enim generalibus *Tit.6. de vigiliis n.4.* dicitur, *Officium vigiliæ totum sit de feria occurrente, ut in Psalterio*.

464 *Q.* 65. *Quando dici vel omitti debeat Gloria aut Credo?* Resp. §. 1. *Gloria* dicitur, quando in Matutino dictum est, *Te Deum laudamus*, excipe feria 2. & 3. Rogationum, item si Missa non concordet cum Officiis Horarum, ut in vigiliis, votivis, *De Requiem*, tamen dicitur in votivis Angelorum & B. V. in Sabbato, ut recte Gav. & Gob. *t.3.n.722.* in votivis autem B. Virginis extra Sabbatum, non dicitur, item dicitur, quando legitur de Sancto, die, quo obiit, aut de Sancto, qui est titulus Altaris, licet de his non sit dictum Officium. Dicitur quoque in votiva pro gravi & publica causa, item in solemni graviarum actione, si non sint paramenta violacea.

465 §. 2. *Gloria* non dicitur quando in Matutino dictum non est *Te Deum laudamus*, excipe in Cœna Domini & Sabbato Sancto, in quibus dicitur.

466 §. 3. *Credo* dicitur in omni Dominica, qualecumque sit Officium, & etiamsi Missa sit votiva, dummodo non sit *De Requiem*, item in solemni votiva pro re gravi vel publica Ecclesiæ causa, (1) v. gr. in precibus 40. Horarum, item in omnibus Dedicationibus, item in festis incidentibus infra Octavas habentes *Credo*, non tamen in vigilia incidente infra Octavam nec in Rogationibus, item dicitur in Missa de Sancto cujus insignes Reliquiæ habentur in Ecclesia, in qua legitur Missa, si autem Missa fieret extra hanc Ecclesiam, non ideo dicitur *Credo*, S. Congr. 2. Dec. 1684.

* (1) *Sed etiam ratione concursus ex Decreto S.C. 8. Junii* 1678.

467 §. 4. Octavæ totæ habent *Credo*, si festum habeat, quamvis Officium non fiat de Octava. (2)

* (2) *Num autem* Credo *dici debeat in Missa Vigiliarum*, & * *Feriarum majorum, infra octavam, quæstio est. Negat Gerlacus Vinitor in* adnot. ad Rubr. p. 1. *tit.* 3. §. *Sed in Calendario Urbis, & in novo Missali edito Romæ* 1714. *hæc legitur* * *Rubrica ad d.*14. *Decemb.* Si hodie occurrat Feria IV. quatuor * Temporum, Missæ dicuntur de Feria cum commemoratione * Octavæ, & tertia Oratio de Spiritu Sancto, cum præfatione * de Octava. *Quamobrem hinc fit, tunc etiam ratione Octavæ* * Credo *esse dicendum*.

468 §. 5. Regulariter MVC non credit, idest, Martyres, Virgines (& Viduæ) Confessores (nisi sint Doctores) non habent *Credo*, tamen *Credo* dicitur in festis Patroni Titularis Ecclesiæ, non autem capellæ vel altaris. Item dicitur in festis principalibus Sanctorum apud Regulares, non tamen Beatorum, nisi sit Missa solemnis. Nec ideo dicitur *Credo*, quod expositum sit venerabile Sacramentum, S. C. 2. Decemb. 1684. Nec dicitur in Sabbato, quando Missa legitur de Dominica alioqui omittenda.

469 *Q.* 66. *Quandonam dicatur, Ite Missa est, & Evangelium S. Joannis?* R. §. 1. *Ite Missa est*, dicitur quandocumque dictum est, *Gloria in excelsis*, si, *Gloria* non fit dictum, dicitur, *Benedicamus Domino*, tamen in Missis *De Requiem* semper dicitur, *Requiescant in pace*. *Ite Missa est*, dicitur facie ad populum conversa, *Benedicamus Domino*, & *Requiescant in pace*, facie ad altare conversa.

470 §. 2. Evangelium S. Joannis legitur in fine Missæ, 1. In omni votiva & *De Requiem*. 2. Etiam alias semper, nisi nona lectio fuerit Evangelium tum Homilia, quod Evangelium tum legitur in fine Missæ.

471 *Q.* 67. *Quid specialiter notandum sit in Missis vigiliarum & quarumdam feriarum?* R. §. 1. In Missis vigiliarum simpliciter non dicitur *Gloria* nec *Credo*, licet *Te Deum* dictum sit in officio, quia Missa non concordat cum Officio. *Dixi* simpliciter, propter vigilias Paschæ, Pentecostes, &c.

§. 2. Si in vigiliam incidat semiduplex, secunda oratio est de 472
vigilia, tertia de tempore, non *Concede*, quæ alias secundo loco in vigilia dicitur.

§. 3. In vigilia infra Octavam, si Officium est de Octava, 473
Missa est de vigilia cum commemoratione Octavæ. Si Officium est de alio festo, Missa etiam est de hoc festo cum oratione secunda de Octava, tertia de vigilia. Excipe, si vigilia SS. Petri & Pauli vel S. Joannis venerit infra Octavam Corporis Christi, tum enim Missa est de Octava & commemoratio vigiliæ.

§. 4. In vigiliis semper (3) dicitur præfatio communis (excipe 474
Epiphaniæ, Paschatis, Ascensionis, Pentecostes) licet sit infra Octavas habentes propriam, uti videre est in vigilia S. Joannis occurrente infra Octavam Corporis Christi.

* (3) *Id falsum ex Rubrica Missalis Romæ editi* 1714. *quam* * *ad n.*467. *attulimus, & cui plane assentitur S. R. C. in Decreto* * 23. *Junii* 1736. *Vide etiam Meratium in part.*1. Gavant. *Tit.*3. *n.*5.

§. 5. Si vigilia impediatur a festo digniori, ultimum Evange- 475
lium est de illa, exceptis feriis Quadragesimæ, vel quatuor temporum, tum enim legitur Evangelium feriæ.

§. 6. In feriis Adventus, si resumatur Missa Dominicæ, amit- 476
tuntur *Alleluja*, & versus sequens. A Septuagesima ad Quadragesimam, si resumatur missa Dominicæ, etiam omittitur Tractus.

Q. 68. *Quid observandum sit, si concio habeatur tempore Missæ?* 477
R. §. 1. Concio habetur statim post Evangelium vel post *Credo*, si dicatur, & Rubricæ vetant, ne habeatur post oblationem. Quod si celebrans ipse concionetur, depolita casula, & manipulo sedet ad cornu Evangelii, vel ascendit cathedram.

§. 2. Qui coram Episcopo loci sub missa tantum est concionatu- 478
rus, circa initium Evangelii genuflexus petit ab illo benedictionem per *Jube domine benedicere*, osculata Episcopi manu, postmodum in cathedra facit profundam Episcopo, aliis autem capitis inclinationem.

§. 3. Si Venerabile sit expositum in concione, stat nudo ca- 479
pite, nisi velum interponatur ante Sacramentum, aliqui tamen volunt hoc tantum esse observandum, si concionetur intra Chorum, in quo Sacramentum prostat; secus si cathedra sit in navi templi seu infra Chorum, Lohner, sed praxis habet, si inter cathedram & Sacramentum expositum nihil intercedat, ut concio fiat nudo capite.

Q. 69. *Quid notandum sit circa inclinationes in Missa?* R. seqq. 480
§. 1. Quadruplex est inclinatio, 1. solius capitis, 2. humerorum simul, 3. profunda seu medii corporis, 4. genuflexio.

§. 2. Solius capitis inclinatio versus crucem fit, quoties dici- 481
tur *Gloria Patri*, vel *Oremus*. Ad Gloria in excelsis, quando dicitur *Deo*, *Adoramus*, *Gratias agimus*, *Jesu Christe*, *Suscipe deprecationem*. Ad *Credo*, quando dicitur, *In unum Deum*, *Jesum Christum*, *Adoratur*. Ante præfationem, quando dicitur, *Gratias agamus Domino Deo nostro*. Dum facit memento pro vivis. Ad *tibi gratias agens* ante consecrationem, & sub utraque consecratione. Post *Memento* pro defunctis, quando dicitur, *per eumdem Christum Dominum nostrum*. In Quadragesima, quando dicitur, *humiliate capita vestra Deo*, Post *Ite Missa est*, quando dicitur, *benedicat vos omnipotens Deus*. Etiam fit, quoties abit vel redit ad mecium altaris non habentis Venerabile expositum. Item quoties pronuntiat nomen *Jesus* vel *Mariæ* vel *Sancti*, de quo celebratur, aut fit commemoratio. Avendamus apud Gob. *tr.*13. *in App. ad n.*731. dicit etiam fieri ad nomina *Trinitas & Venerabile Sacramentum*, quando de his legitur missa. Si sub Evangelio occurrat aliquod sacrum nomen, inclinatio fit versus librum. Quamvis autem Lohner dicat ad nomen Papæ etiam inclinandum esse caput, tamen hoc nullibi reperio præscriptum.

§. 3. Humerorum inclinatio fit post plalmum *Judica*, quando 482
dicitur *Deus tu conversus vivificabis nos*. Post oblationem, quando dicitur, *In spiritu humilitatis*, & *Suscipe S. Trinitas*, Ad *Sanctus* usque ad *Benedictus*, *qui venit*, excluſive. Ad *Agnus Dei* & orationes sequentes. Ad *Domine non sum dignus*.

§. 4. Profunda reverentia fit, quando accedit vel recedit ab 483
Altari, quando ab Altari descendit ad infimum pedem volens missam incipere, Ad *Confiteor*, Ad *Munda cor meum*, Ad *Te igitur clementissime Pater*. Post elevationem ad *Supplices te rogamus*. Denique quando sumit sacram hostiam. Sacerdos inclinatus sub *Confiteor*, in sola Missa solemni movet corpus a sinistra ad dexteram ad Subdiaconum & Diaconum.

§. 5. Genuflexio fit, quando transit, accedit vel recedit ab Al- 484
tari, ubi est Venerabile expositum vel reconditum. Quoties accedit vel recedit a medio Altaris, & quoties se convertit ad populum & iterum ad Altare, ubi Venerabile est expositum. Antequam incipiat Missam ad altare, in quo est Venerabile saltem reconditum. Quoties in Missis privatis dicitur, *Flectamus genua*, vel in Missali ad marginem notatur genuflexio. In *Credo* ad *Incarnatus est*. Quoties post elevationem movet hostiam vel calicem. In fine Evangelii S. Joannis, ad *Verbum caro factum est*. Debet autem genuflexio fieri usque ad terram, non præpropere vel cum impetu, sed tarde & graviter. Ordinate fit uno tantum genu, aliqui tamen dum accedunt aut recedunt ab altari, & antequam incipiant Missam, ubi Venerabile est expositum, flectunt utroque genu.

Varia de honore, salutatione & reverentiis, quæ quandoque exhiberi debent magnatibus vel aliis, possunt videri apud Steph. Grat. *t.2. cap.* 284.

Q. 70. *Quid notandum sit circa benedictiones & ritus manuum?* 485
R. seqq. §. 1. Benedictiones aliæ sunt consecrativæ, ut illa, qua benedicitur aqua: Aliæ invocativæ, ut si Pater benedicat filio: Aliæ tantum significativæ, & tales sunt illæ. quas Sacerdos facit super species consecratas; significant enim Christum, qui ibi continetur, esse omnis benedictionis auctorem.

§. 2. Manus post consecrationem semper tenendæ sunt supra 486
Cor-

Corporale, aut deponuntur in illo; ante consecrationem autem ponuntur supra altare, proxime ad Corporale.

487 §. 3. Qui utuntur ritu Ambrosiano, Dominicanorum vel Franciscanorum, post elevationem extendunt brachia in crucem. Reliqui eo ritu non utentes nunquam manus extendunt ultra latitudinem corporis, sive casulæ, quia non debent posse videri ab eo, qui esset directe post tergum Sacerdotis: junctæ autem ita teneri debent, ut digiti altum respiciant.

488 §. 4. Manus prius elevatæ junguntur ad *Gloria in excelsis*, *Credo*, *Veni sanctificator*, *Sursum corda*, & *Gratias agamus in* Præfatione. Ad initium Canonis, *Te igitur*. Ad utrumque *Memento*. Ad benedictionem populi, *Benedicat vos*. Sine elevatione junguntur, quoties dicit, *Oremus*: quando ad populum, dicit *Dominus vobiscum* & *Orate Fratres*: Ad *Sanctus* in fine Præfationis: Post consecrationem, quando dicit, *De his donis*. Ad *Supplices te rogamus*: Ad *Sacrosanctum Filii tui Corpus*: Post orationes, quando dicit, *Per Dominum nostrum*, vel *Per Christum*: Si autem oratio claudatur per, *Qui vivis vel vivit*, jungit manus, cum dicit, *In unitate Spiritus &c.*

489 §. 5. Manus junctas super altare tenet, postquam ascendit, & dicit, *Oramus te Domine per merita*. Ad *In spiritu humilitatis*, & *Suscipe S. Trinitas*. Ad initium Canonis. *Supplices te rogamus*. Ad orationes ante Communionem. Ad *Placeat tibi S. Trinitas*. Manus extensas super altare ponit quoties osculatur altare: Ad *Per omnia sæcula sæculorum* ante Præfationem & *Pater noster*: si legens Epistolam non applicet manus libro.

490 §. 6. Quando dextera signat aliquid in altari, tum ponit sinistram super altare: Si autem seipsum vel alios signet, admovet suo pectori, uti etiam ad *mea culpa* in *Confiteor*. Quando autem sinistra movet aut vertit librum, deponit dexteram in altari.

491 §. 7. Cruces in Missa non fiunt manu plicata vel inflexa sed recta digitis conjunctis, Sac. Congr. 4. Augusti 1663. Et formantur cruces non signando manu quatuor quasi puncta in aere, nec manu ducta in circulum, sed per duas lineas, alteram rectam versus Sacerdotem, alteram diametraliter transversam. Quæ super calicem fiunt, non excedunt pallæ magnitudinem, quæ autem fiunt super calicem & hostiam, simul incipi debent a labio extremo calicis usque ad spatium imminens primæ parti hostiæ versus Sacerdotem, non debet tamen manus deprimi ad hostiam, sed recta trahitur hæc crux æqualiter alte super calicem & hostiam.

492 §. 8. Quando sub Canone ad *Hanc igitur oblationem* palmæ apertæ super oblata extenduntur, aliqui cum *Lohner* tenent polices infra palmas, alii cum Gav. Quarti, Dian. *p. 3. tom. 6. R.* 104. ponunt supra palmas in formam crucis, dextero super sinistrum posito, secundum decretum 238. S. Congr. referendum *num.* 2055.

493 §. 9. Dum elevatur hostia, pollices, indices & musculi manum junguntur, ut firmius teneatur hostia, tres autem ultimi digiti extensi ad invicem junguntur.

494 §. 10. Quando Sacerdos post consecrationem ante Communionem percutit pectus, facit hoc tribus tantum digitis ultimis dextræ, quia pollex & index non debent post consecrationem tangere casulam, *Gav.*

495 *Q.* 71. *Quid notandum sit circa ritus oculorum?* R. seqq. §. 1. Oculi elevantur ad *Munda cor meum*, *Veni sanctificator*, ad oblationem hostiæ & calicis, sed offerens hostiam statim iterum deprimit in hostiam, offerens autem calicem tenet elevatos. Item elevantur oculi ad *Suscipe S. Trinitas*, *Te igitur clementissime*, *Gratias agamus*, dum dicit *Deo nostro*, *Qui pridie*, dum dicit *Elevatis oculis*: Quando hostiam, & calicem elevat, hæc enim respicit, donec deponat. In fine ad *Benedicat vos Omnipotens*.

496 §. 2. Oculos demissos tenet, dum accedit vel recedit ab altari; Quandocumque se vertit ad populum. Sub utroque *Memento*. Post consecrationem plerumque conjiciuntur in hostiam, nisi occupentur in legendo.

497 *Q.* 72. *Quid observandum sit circa Missas votiva?* R. seqq. §. 1. Missa votiva est, quæ ex voto seu arbitrio Sacerdotis legitur præter directionem Rubricæ, & discrepanter ab Officio; Licita est autem votiva, si adsit rationabilis causa, alioquin non est temere recedendum a rubrica, & usu communi.

498 §. 2. Prohibentur votivæ, 1. diebus Dominicis & festis duplicibus, nisi sint ad libitum, tum enim licent, quia privilegium orandi Officium potest acceptari sine privilegio legendi Missam, 2. Intra Octavas (1) Epiphaniæ, Paschæ & Pentecostes. Et per decretum Clementis X. 21. Jun. 1670. (2) Intra Octavam Corporis Christi: 3. Die Cinerum, (3) Septimana Sancta, in vigilia Nativitatis Christi, & Pentecostes, (4) item in vigilia Epiphaniæ per S. Congr. 27. Aprilis 1698. (5)

* (1) *Nativitatis Domini, ut statuit S.C.*25. *Septemb.* 1706. * & 15. *Septemb.* 1714.
* (2) *Et aliud Decretum S.C.* 15. *Septemb.* 1714.
* (3) *In Dominica Palmarum ex Decr. S. C.* 14. *Apr.* 1646.
* (4) *Ex Decreto ejusdem S.C.* 19. *Aug.* 1651.
* (5) *Legendum* 1697. *quod Decretum S. C. sæpe innovavit*, * *ut* 16. *Junii* 1708. 10. *Decemb.* 1718. & 16. *Septemb.* 1730.

499 §. 3. Pro causa publica legi possunt etiam in duplicibus, si non sint primæ classis. *Gav. Dian.* & alii. Imo & in duplici primæ classis aut in Dominica vel festo de præcepto, si sit pro causa publica, & Missa solemnis, Sennyei. Necessitas autem sufficiens ad privatam votivam in duplicibus non primæ classis sunt preces 40. horarum, publica gratiarum actio &c. Putantque *Henriq. Tamn.* & alii sufficere quamcumque rationabilem causam, v. g. ut satisfacias fundationi: addunt *Jord.* & alii, si promiseris acceptio stipendio, sed Tamb. Gob. *t.3.n.*715. probabilius dicunt, quamvis juraris aut voveris, te non teneri legere, quia nemo obligatur ad aliquid prohibitum, & æque multum prodest Missa de tempore, Putat tamen *Tamb.* excusare notabile incommodum, v. g. cui valde difficile esset legere Missam, in qua est longa Passio, posset, secundum ipsum, accipere votivam de Passione Christi. Præterea Tamb. & Gob. *n.*712. putant excusare singulatem devotionem lecturi vel audituri talem Missam: sed optima devotio est se accomodare directioni Ecclesiæ per Rubricas.

§. 4. Licita est votiva, quando die ferali recitatur Officium 500
Dominicæ omissæ vel anticipatæ. Putant tamen *Gav.* non debere tum dici loco Missæ principalis.

§. 5. *Angel.* & alii damnant eum mortalis, qui absque ratio- 501
nabili causa die prohibito legeret votivam, sed Suar. Bon. Fill. Reg. Dicait. Jord. Lohn. Port. Burgh. *cent.2. cas.*5. aliique apud Quarti *in q.proam. f.6. p.7. & p.1. t.* 4. *d.* 5. dicunt Rubricas istas de votivis esse tantum directivas, nec obligare sub peccato: *Quarti* tamen & *Aversa* probabilius dicunt, dato Rubricas illas esse directivas, tamen fore veniale, si quis sine rationabili causa se ab illis, & a communitate difformet: imo si quis in Dominica sine rationabili causa legeret votivam solemnem, putant *Suar. & Quarti* fore mortale, alii tamen merito nbn agnoscunt tantum rigorem.

§. 6. In votivis omittitur *Gloria & Credo*. Si tamen sit de 502
Angelis vel de B.V. in Sabbato, vel in die, quo Sanctus obiit, vel in solemni pro causa publica, dicitur *Gloria*; nisi sint paramenta violacea, tum enim semper omittitur *Gloria*, uti & *Credo*, excepta Dominica, si fiat votiva solemnis, aut etiam privata, tum enim dicitur *Credo*.

§. 7. Infra Octavam non fit votiva de eo, de quo est Octava, 503
sed dicitur Missa festi conveniens Officio cum *Gloria*. Quod si fit infra Octavam v.g. B. Virginis, & fiat Officium de aliquo Sancto, pro votiva de B. Virgine dicitur Missa festi B. Virginis, sed extra Sabbatum sine *Gloria*, & semper sine *Credo*. Et idem est de Sanctis, inquit Arnaudus. Quod si petatur votiva, v. g. de Pentecoste aut de Assumptione, putant *Quarti & Aversa* non esse legendam de diebus illis, sed votivam in fine positam de Spiritu Sancto, & de B. Virgine, voluntque multi idem fieri, quando petitur de Sancto aliquo, sed alii cum *Lohn.* melius dicunt liberum esse hanc vel illam legere, præsertim quoad votivas de Sanctis, mutatis mutandis, v. g. mutando *To natalitia* vel *festa* in *To commemorationem*.

§. 8. In votivis semper dicitur psalmus *Judica*, item ad In- 504
troitum & *Lavabo*, *Gloria Patri*, etiamsi fit Missa de Passione etiam infra hebdomadam Passionis, S. C. 10. Febr. 1647. (6)
In votivis privatis dicuntur orationes plures, ut in festis simplicibus, semper impari numero: Secunda oratio est de quo fit Officium: Tertia, quæ alias fuisset secunda, & hoc servatur etiam tempore Passionis, & infra Octavas. In votivis tamen de B. Virgine tertia est, *Deus qui corda*, Et de Sanctis Apostolis Petro & Paulo, si secunda esset *A cunctis*, loco ejus dicitur *Concede*. In votiva solemni est tantum una oratio, & si quis velit addere alteram pro gratiarum actione, utraque dicitur sub una clausula, non item in privata Missa *Gav. Lohn.* contra *Quarti*.

* (6) *Suspectum est mihi hoc Decretum. Illud saltem in Re-* * *gestis S.C. non repertum a Meratio. Doctrina tamen verissima* * *est. Vide Meratium in* Indice Decret. T.1. *num.*4401.

§. 9. Præfatio dicitur propria, si habeat, alias de tempore, 505
vel de Octava vel de communi. Si fiat votiva infra Octavam Nativitatis Christi, dicitur præfatio de Nativitate, licet votiva haberet propriam. Dicitur etiam *Communicantes* & *Hanc igitur*, si votiva dicatur infra Octavam, quæ illa habet propria. In fine semper dicitur Evangelium S. Joannis.

Q. 73. *Quid observandum sit circa Missas de Requiem?* Resp. 504
seqq. §. 1. Missa de *Requiem* licita est aut prohibetur iisdem diebus & temporibus, quibus votiva, potestque similis necessitas vel causa excusare, ut legi possit diebus aliquibus prohibitis, *Gag. Lohn.* Non legitur expolito Venerabili. (7)

* (7) *Idque conforme est Decretis S. C.* 2. *Decemb.* 684. & * 27. Aprilis 1697.

§. 2. Præsente corpore licita est una solemnis de *Requiem*, 507
quamvis sit dies Dominica vel festum de præcepto, dummodo non primæ classis, (8) si tamen non sit de majoribus primæ classis, docet Sennyei *de Missa nu.* 184. licere, uti & die Jovis Sancto ante, & Sabbato Sancto post alteram Missam solemnem. (9)
Putant autem *Gav. & Arnaud.* non licere in talibus festis vel Dominicis plures privatas, sed contradicunt alii cum Sennyei *n.*182. quia cenietur tantisper suspensum officium diei, & scio alicubi id permissile Vicarium Generale in Sabbato Sancto. Verum ad tollendum dubium S. Congr. 10. Jun. 1693. declaravit tanquam abutum abolendam consuetudinem celebrandi Missas privatas pro defunctis corpore præsente, & insepulto his diebus, in quibus fit de duplici, vel de duplici fieri non potest, quod a fortiori intelligendum est de iis diebus, qui rejiciunt duplicia primæ classis, quales sunt ultimi in septimana Sancta, & omnes infra Octavas Paschæ, & Pentecostes, & aliquot alii. Præterea Alex. VII. 5. Aug. 1662. sub gravibus pœnis prohibuit Missas privatas pro Defunctis in omni duplici, cujus decretum Clemens XI. innovavit 30. Aug. 1706. voluitque omnino observari Rubricam de non celebrandis Missis privatis pro Defunctis in duplicibus, eo quod æque utiles sint, quæ sunt conformes Officio, cum applicatione Sacrificii. Sed quamvis ista tam sæpe sint præcepta, attamen passim videmus non observari: quod improbandum est.

* (8) *Ita sæpius S.C. cujus Decreta congerit Meratius in part.* * 1. Gavant. *tit.* 5. *n.*11.

* (9) *Sed vix ferenda hujusmodi sententia est, nam Sabba-* * *tum Sanctum est Duplex primæ Classis; in Duplicibus autem* * *primæ Classis non possunt cantari Missæ de* Requiem, *etiam* * *præsente cadavere, ut S. C. præferibit in Decreto edito* 5. *Julii* * 1698. *Aliam rationem addit Meratius loco nuper citato, sed* * *quæ facile eludi possit.*

§. 3. Anniversaria de *Requiem*, aut de tertia, & septima die 508
dici non possunt in festo de præcepto, nequidem solemni: S. tamen Congr. 1. Sept. 1607. & 20. Jun. 1626. concessit pro implenda voluntate testatorum dici Missas de *Requiem* in festo duplici, quod non est de præcepto. Et notandum est decretum

Alex.

Alex. VII. *Credite* 22. Jan. 1667. datum, & habetur ultimo loco inter ejus Bullas, quo declarat anniversaria, & Missas de *Requiem*, si cantantur, & eas disposuerint Testatores, quotannis in die ipsorum obitus, non prohiberi etiam in duplici majore. Missas tamen privatas in eum finem S. Cong. 28. Aug. 1627. & 21. Jun. 1670. non permisit legi in duplicibus, & quandocumque est Officium excludens duplicia.

509 §. 4. Alex. VII. in eodem decreto, *Credite*, dicit, Missas in altaribus privilegiatis, in diebus, quibus non licent, quamvis non sint de *Requiem*, sed de festo currente, habere eamdem vim & Indulgentias, quas haberet Missa de *Requiem*. Idem statuit etiam Clemens IX. & Innoc. XI. die 4. Maji 1688. (1) Unde jam nulla rationabilis causa potest esse, cur in tali die prohibito petatur aut legatur Missa de *Requiem*.

* (1) *Et Clemens XI. ann.* 1714. *in ejus Bullario pag.* 571.
* *Vide Lamb. T.* 2. *p.* 218. *Num autem diebus, quibus Missæ*
* *Defunctorum juxta Rubricas celebrari possunt, ratione solemni-*
* *tatis, quæ in Ecclesia, ubi Altare Privilegiatum extat, for-*
* *tasse celebretur, aut frequentis populi, possit petitioni dicendi*
* *Missam vivorum ex gratia indulgeri, respondit Sacra Congre-*
* *gatio in* Romana 9. *Februar.* 1720. negative *T.* 3. *p.* 281.

510 §. 5. Si Missa defunctorum certo die dicenda, v. g. anniversaria, vel de tertia aut trigesima die, incidat in diem prohibitum, transferri potest in diem sequentem. S. Congr. 27. Sept. 1607. Durand. tamen, Corsettus & Rayn. *in Heter. t.* 15. *p.* 2. *s.*3. *punct.* 3. *n.*43. recte dicunt anticipari posse, ut citius succurratur Defunctis.

511 §. 6. In Missa de *Requiem* omittitur psalmus *Judica*: Ad introitum Sacerdos non signat se, sed librum: Omittitur *Gloria Patri* ad introitum, *Gloria in excelsis*, omnis oratio pro vivis, vel pro vivis, & defunctis simul: *Jube domne benedicere*; *Dominus sit in corde*: Osculum libri post Evangelium, *Per Evangelica dicta*, *Credo*. Benedictio aquæ, *Gloria Patri* post *Lavabo*, percussio pectoris ad *agnus Dei*; sed manibus junctis, & non impositis altari additur, *dona eis requiem*, & ultimo, *sempiternam*. Post *Agnus Dei* prima oratio pro pace omittitur. In fine loco *Ita Missa est*, dicitur versus altare, *Requiescant in pace*. Omittitur benedictio populi: sed dicto *Placeat*, & osculato altari, itur ad Evangelium S. Joannis, quod semper legitur. Communio non dittribuitur in paramentis nigris, nec intra solemnia cujuscumque Missæ de *Requiem*.

512 §. 7. *Dies ira* dicitur, quando est unica oratio; si autem sint plures, liberum est dicere vel omittere: semper legitur præfatio communis.

513 §. 8. In solemni de *Requiem* est unica oratio, ut & festo Animarum, die depositionis & anniversaria, die tertia, septima, trigesima, in aliis autem Missis sunt plures, & in his oratio *Fidelium* semper dicitur, & semper est ultima. Quamvis legatur pro patre tantum vel matre tantum, in oratione dicitur, *Deus qui nos patrem, & matrem*.

514 §. 9. Tertia dies numeratur a die sepulturæ: Inter diem tertiam & septimam, inter septimam & trigesimam legitur, uti alias *Missa quotidiana*. Ante sepulturam, die tertia, septima & trigesima legitur Missa *De die obitus sive depositionis*.

515 §. 10. Communis sententia hactenus habuit, quod festo Animarum Missa ex intentione Ecclesiæ applicetur omnibus Defunctis in communi, legitur tamen declaratio S. Congr. data 4. Aug.1663. quod applicari possit tum in genere pro omnibus, tum in specie pro aliquibus Defunctis. De Missa post festum Animarum legenda pro Defunctis in Societate, dictum est *n.* 170. Quandonam autem in Missa, quæ non est de *Requiem*, addi debeat oratio *Fidelium*, dixi *n.*463.

516 *Q.* 74. *An licitum sit pro vivo legere Missam de Requiem?* R. §. 1. Negant absolute Laym. Caltrop. Garz. Tamb. Dian. *p.*1. *t.*13. *R.*2. *p.*9. *t.*2. *R.*19. Averl. *q.*11. *s.*12. Mendo *disp.* 13. *q.*8. quia cum illa pro Defunctis tantum sit instituta, non est immutandus hic ritus Ecclesiæ: imo tales Missæ non prosunt jam vivis, neque earum effectus suspendi possit usque ad mortem illius, pro quo fiunt: ergo male leguntur. E contra Nav. Fagund. Zerol. Barb. Lez. Hautinus, Gob. *t.*3. *n.*631. aliique apud *Aversam* supra dicunt, licitum esse & pium quod *Mendo* agnoscit probabile, & fuse defendit Rayn. *in Heter. t.* 15. *p.*2. *sect.*3. *pun.*3. *a n.* 32. quamvis enim illæ sint pro mortuis institutæ, tamen ex natura sua etiam prosunt pro vivis, imo plus quam si pro mortuis, quia his tantum prosunt per vim satisfaciendi, vivis autem etiam per vim merendi, & impetrandi. Utraque sententia est probabilis, sed prima sensui communi, & praxi Ecclesiæ conformior. Multa tamen exempla pro secunda affert *Rayn.* supra.

517 §. 2. Si posterior sententia practicetur, omitti debent orationes, in quibus ille, pro quo legitur, dicitur esse mortuus, id enim foret mendacium, nisi forte verba intentione celebrantis referantur ad tempus, quo mortuus erit. Videri potest Henao *de Sacrif. d.*17. *p.*379. & Rayn. *n.*34.

518 *Q.* 75. *Quid sit notandum circa Missas ad altare privilegiatum?* R. 1eqq. §.1. Qua forma concedatur illud privilegium, & quomodo ejus verba sint explicanda, videri potest Gob. *in Exp. t.* 3. *a n.*639. & Silv. *p.*2. *n. Altare priv. c.*2. Conceditur autem, ut per Missam, & applicationem fructus e thesauro Ecclesiæ animæ, pro qua legitur, liberetur e purgatorio: unde in hoc constitit illud privilegium seu vis sacrificii oblati, quod per concessionem Papæ habeat ex thesauro Ecclesiæ annexam tantam satisfactionem, quæ pœnam ab anima luendam adæquet, vel sola, vel conjuncta simul cum satisfactione proveniente a Sacrificio, adeo ut ista Pontifficis actio sit actus justitiæ commutativæ talis, qualis inter Deum & Creaturam datur. Et hæ satisfactiones adjunguntur Sacrificio, non per modum absolutionis, cum Pontifex non habeat jurisdictionem in animam purgantem, sed per modum solutionis seu suffragii, quo non obstante dicendum est, quod Papa hic utatur potestate clavium, quæ se extendit ad utrumque modum satisfaciendi, Pasq. *q.*729.

§. 2. Quando Papa exprimit, debere esse Missam de *Requem*, si legatur alia, non obtinetur Indulgentia. Si tantum requirat Missam, Peliz. & Silv. *c.*1. putant posse esse Missam aliam, sed Quarti, Pasq. *q.*731. Gob. *n.* 650. ex declaratione Cardinalium dicunt, debere esse de *Requiem*. 519

§. 3. Si concedatur, ut liberetur anima etiam per aliam Missam, quam de *Requiem*, addenda est collecta pro defuncto, exceptis festis primæ classis, Gob. *nu.* 651. Et que probabilius, non sufficere commemorationem pro defuncto sub solo *Memento*, quamvis id putent Nav. Bellarm. Garz. Castr. & alii apud Gob. *n.* 652. 520

§. 4. Privilegium altaris non censetur concessum nisi pro diebus deputatis, & quando per Rubricas licitum est celebrare de *Requiem*, *Alviset.* apud Gob. *n.*554. ex declaratione Cardinalium. Quod si Papa det privilegium lucrandi diebus alioqui prohibitis, putat *Silvius* hoc ipso potestatem dari, ut illis diebus legatur de *Requiem*; sed oppositum constat ex dictis *n.* 509. quia volunt per aliam Missam obtineri, quod obtineretur per Missam de *Requiem*. 521

§. 5. Si in Brevi habeatur, ut quotidie ad tale altare legantur saltem septem Missæ, *Silv.* putat non obstare, si per accidens bis aut ter tot Missæ non legantur, dummodo alias censeatur semper fieri: id enim intelligi debet moraliter, nam etiam die Jovis, Veneris & Sabbati in septimana Sancta non dicuntur tot Missæ. 522

§. 6. Si Ecclesia, in qua est tale altare, destruatur, manente altari, perit privilegium, uti decisum esse testantur Dian. Gob. *n.*637. 523

§. 7. Effectum illum liberationis animæ non esse absolute infallibilem, sed tantum ex benigna Dei acceptatione, docent S. Bonav. Ric. Dur. Cai. Cord. Bon. Laym. Amic. & alii multi cum Pasq. *q.*729. & Dicast. *t.*9. *dub.*18. quia Deus, qui est supremus Judex, non tenetur, nec promisit se acceptaturum commutationem pœnæ debitæ. E contra si impleantur conditiones requisitæ, esse infallibilem tenent S. Thom. Ledesm. Sot. Valent. Con. Less. Fill. Castr. Dian. Gran. Lug. Tan. Mendo *d.* 13. *n.*96. Arr. *d.*15. *s.*1. optime Suar. *d.*97. *n.* 10. ubi ostendit Aug. Chrys. & Cyrill. idem sentire. Bellarm. *l.*1. *de Indulgentiis c.*14. neutram sententiam audet reprobare, vocatque priorem valde rationabilem, posteriorem valde piam. Rationes utrinque fuse discutiunt Mendo supra & Gob. *a n.*658. & iterum de Indulgentiis *a n.* 483. 524

§. 8. Quando in Bulla concessionis habetur dari privilegium v. g. ad septennium, hoc septennium videtur incipere non a die gratiæ concessæ Romæ, sed a die publicationis factæ, quia Papa vult usum illius esse pro septennio, usus autem non est ante approbationem Episcopi, & publicationem, uti habetur in Trid. *s.*21. *c.*9. *de Ref.* Ita censuerunt hactenus Auctores, sed emanavit *Decretum hoc S. Congregationis Indulgentiis, & S. Reliquiis præpositæ*. 525

Discusso dubio in Sac. Congr. Indulgentiis, & S. Reliquiis Præposita; an attentis verbis, quæ in Brevibus Indulgentiarum apponi solent, *Præsentibus ad septennium tantum valituris*, sententiam initium a die publicationis Brevis desumendum sit. Eadem S. Cong. die 18. Maji 1711. declaravit, non a die publicationis, sed a die datæ Brevis septennii tempus incipere. Et facta relatione Sanctissimo Domino nostro per me infrascriptum Secretarium die 20. ejusdem mensis, Sanctitas sua Congregationis sententiam approbavit.

J. M. Card. Gabriellus Præf. Raphael Cosmus de Hieronymis Secr. Romæ, typis Cameræ Apostolicæ 1711.

§. 9. Probabile est privilegium altaris pro liberanda anima adhuc vigere pro Soc. JESU, si ex concessione Generalis applicetur locis, & personis per Provinciales designandis; nam Societas habet privilegium illud, uti constat tum ex illis, quæ habet Gob. *n.* 631. 656. tum ex Responsis Romanis, V. *Altare*, ubi dicitur, illud altare esse privilegiatum, quod Provincialis denominaverit, ita ut etiam esterni Sacerdotes in eo celebrantes possint liberare animam. Deinde additur, Sacerdotes de Societate, quibus privilegium fuerit applicatum, posse liberare animam in quocumque altari legant Missam, & quamvis non de *Requiem*, dummodo addant collectam pro defuncti, hoc autem privilegium fuit perpetuum, nec videtur esse revocatum: ergo. 526

Dices 1. Privilegia vivæ vocis, quale hoc fuit, revocata sunt per Greg. XV. & Urb. VIII. Resp. Quamvis *l.*1. *n.*850. dixerim, revocata esse, *& ibi n.*861. idem infinuaverim etiam de privilegiis, quæ concernebant Indulgentias, tamen valde probabile manet, hæc ultima privilegia non esse revocata, præsertim quoad Indulgentias pro solis defunctis, quale est hoc privilegium: nam nulla privilegia vivæ vocis concernentia Indulgentias esse per dictos Pontifices revocata, docent absolute *Escob. Poltic. Bordon. Peirin.* ac probabile agnoscunt *Lez. & Gob.* tenueruntque velut probabilius Revisores Romani in resolutione data ad hanc provinciam 12. Septembris 1694. quorum ratio fuit 1. Quia *Cardin. Lugo* testatus est ex relatione multorum fide dignorum Urb. VIII. post revocationem ultimam a se factam declarasse non fuisse suam intentionem revocare Indulgentias viva voce datas. 2. Quia in revocatione non fit expressa mentio de Indulgentiis, quæ cum sint maximum privilegium, sicuti non censentur concessæ nomine aliarum gratiarum, ita nec censeri debent sublatæ per generalia nomina, nisi de illis expressa fiat mentio. 3. Quia Indulgentiæ nulli præjudicant, neque earum usus vergit in detrimentum Ecclesiasticæ disciplinæ, cujus observatio fuit finis & scopus Pontificum, uti exprimitur in Bullis revocatoriis.

Dices 2. In præfatione novi compendii privileg. Societatis dicitur: *Porro nullis aliis gratiis & privilegiis, quacumque etiam communicatione Societati nostræ illa competant, quæ in hoc compendio comprehensa non sint, uti unquam licebit*: hoc autem privilegium non comprehenditur in novo compendio: ergo. R. Non licebit uti, nisi specialiter communicetur a Generali, nam statim additur, *si tamen illorum usus*, idest privilegiorum, quæ hic comprehensa non sunt *alicubi necessarius fuit, is a Præposito Generali impetrandus erit*; hoc autem privilegium a Generali impetrant, & nobis communicant Provinciales: ergo.

Q. 76.

527 *Q.* 76. *Quid specialiter notandum sit circa Missas in festo Nativitatis Christi?* R. seqq. §. 1. Tres hic die permittuntur in honorem triplicis Nativitatis Domini, æternæ ex Patre, temporalis ex Matre, spiritualis in anima justi. Notant tamen Bon. Barb. Leand. *n.* 447. nequidem Parochum teneri ad tres, quia est tantum permissio, & privilegium legendi plures: recte tamen monent Gob. & Spor. *n.* 546. debere observare morem suo loco receptum. Addunt *Suar. Gav. Averl. Leand.* has Missas legi posse ante auroram, sed notat Pignat. *t.*7. *conf.* 25. ex declarationibus S. Congr. quarum unam referam *n.* 2055. Decreto 221. non posse omnes tres consequenter dici a media nocte, neque tum esse laicis Communionem ministrandam. Addunt *Suar.* & alii, eum, qui unicam Missam vult legere, posse quamcumque; tandem tamen *Arnaud. & Lohn.* ut legat tertiam, quia oratio illius concordat cum Officio: alii suadent, ut accipiat accomodatam tempori, quo legit, nempe si legat in nocte, ut accipiat primam, si in aurora, secundam, si in pleno die, tertiam; quamcumque autem legat, si legat unicam, debet in ea facere commemorationem S. Anastasiæ. Nec licitum est legere duas Missas & loco tertiæ communicare more laico, ut dictum est *n.* 242.

528 §. 2. Communior praxis in Germania habet, ut in primis duabus Missis non fiat prima purificatio (1) solius calicis, sed sumpto sacro Sanguine, statim fiat ablutio digitorum supra calicem, interim tamen dicitur utraque precatio alias dici solita in purificatione calicis, & ablutione digitorum, *Gav. Arnaud.* Vinum autem illud effunditur in aliud vas impositum corporali, & palla tectum, calixque extergitur. Romæ Leodii, & alibi alia est praxis, quæ ibi servanda est.

* (1) *Imo non debet fieri in prima, & secunda Missa Calicis*
* *purificatio. Extat apud Meratum in* Ind. Decret. *T.* 1. *n.*
* 563. *Decretum S. C.* 16. *Septemb.* 1702. *quo purificatio ist-*
* *hæc vetatur.*

529 §. 3. Si jejunium esset fractum etiam inadvertenter, non debet ulterior Missa legi. Quandonam autem frangatur jejunium requisitum ad Communionem dictum est *in p.* 1. *n.* 550. & *a n.* 560. ex quibus resolvitur hi casus: Titius in prima Missa incogitanter sumpsit in os quinque aut sex guttulas ablutionis, sed reflectens & non audens vel expuere, quia sacræ species erant admistæ, nec deglutire, ne fracto jejunio impediretur ab aliis Missis legendis, tamdiu in ore retinuit, donec ore saliva repleto nihil amplius reperiretur de vino, sicque deglutit tanquam salivam. *Quæritur*, an manserit jejunus. R. *Sporer* dubitavit, propendens magis, quod fractum esset jejunium, quod omnino puto fractum fuisse, quia vinum illud non poterat dici se habere per modum salivæ, ut colligitur ex dictis *p.* 1. *n.* 566. Nec saliva illa videtur potuisse sufficienter diluere vinum, adeoque dici debuit potius saliva descendere per modum vini, quam vinum illud per modum salivæ.

530 §. 4. Quamvis *p.* 1. *n.* 459. dixerim guttas vini interne adhærentes, & non vicinas fundo calicis melius excludi ab intentione confecrandi, tamen in his duabus primis Missis melius in intentione includuntur, ne postea sumatur aliquid non consecratum & frangatur jejunium. Idem forte suaderi posset de parvis partibus panis, quæ jacent in eo loco corporalis, unde postea colliguntur particulæ, & cum sacro Sanguine sumuntur, nam si non fuerint consecratæ, etiam frangunt jejunium; sed quoad has Ecclesia non videtur tam scrupulose requirere jejunium.

531 *Q.* 77. *Quomodo defectus in Missa sint corrigendi vel supplendi?* R. §. 1. Defectus, qui non sunt circa substantiam Missæ, non sunt supplendi, si quis longe progressus sit, vel per hoc deberet invertere ordinem Missæ, Pasq. *q.* 597. Gob. *in Except. t.* 3. *n.* 777. Hinc longius progressus non teneris supplere omissionem orationis etiam in canone aut similis actionis, tum quia vix fiet sine nota, tum etiam quia omnia, quæ hic dicuntur vel aguntur, ita sunt connexa, ut si a propriis locis extrahantur, non cohæreant, S. Th. Suar. Con. Bon. Castr. *t.* 22. *p.* 11. *n.* 6. Addunt cum aliis multis Gob. *n.* 42. & Quarti *q. præmiali f.*2. *p.*2. *& f.*6. *p.*4. etiam ideo non teneri post errorem positum, quia Rubricæ de defectibus corrigendis sunt tantum directivæ non obligantes sub culpa: Hinc si omisisti *Gloria*, vel *Credo*, cum dicendum esset, & aliquantum ex progressus, non est repetendum, *Suar. Gav. Gob.* nec si paulo post recorderis, inquit *Mareb.* Imo nec si fatum post *Oremus* vel *Dominus vobiscum*, quia non fiet sine turbatione populi vel confusione celebrantis.

532 §. 2. Si quis initio omiserit aliquam orationem, quam dicere debebat, addat illius secretam & postcommunionem; si autem omiserit etiam secretam, Lohn. & Gob. *n.* 780. volunt omitti etiam postcommunionem.

533 §. 3. In dubio, an aliquid non essentiale omiseris, nihil teneris repetere, consultum tamen est, si sit aliquid grave, & non longe processisti, S. Th. & alii apud Lohn. *p.* 2. *tit.* 35. Et universaliter in dubio, an aliquid non essentiale fit supplendum, hoc est, eligendum, quod minorem admirationem, & commotionem causabit in astantibus, in ista enim actione debet Sacerdos ostendere se irreprehensibilem, uti ex S. Th. & aliis notat Pasq. *q.* 297. *infine*. Sic S. Th. *3. p. q.* 83. *art.* 6. *ad* 2. ait: *Ubi difficultas occurrit, semper accipiendum est, quod habet minus de periculo*. Et Suar. *d.* 84. *s.* 2. ait: *Si unusquisque in eo casu id facit, quod magis expedire censuerit, non peccabit; illud solum præ oculis habendum est, ut scandalum semper caveatur*. Itaque quia sæpe oriri potest Sacerdoti perplexitas in Missa, ita ut nesciat, quid potius facere debeat, *Suarlam*, ut consideret, quidnam videatur esse minus incommodum, & hoc bona fide faciat.

534 §. 4. Si suboriatur prudens dubium circa valorem peractæ consecrationis, putant quidem Nugn. & Gob. *n.* 791. celebrantem non

si velit, & maxime si parvæ quantitati aquæ adhuc innatet particula hostiæ, retineat hæc in calice, & affundat vinum pro nova consecratione; quod si multum aquæ superesset, potest partem effundere in dictum vas mundum, & cum aliqua aqua retinere partem hostiæ in calice, ac effundere vinum consecrandum.

545 §. 2. Putant multi cum S. Th. *q. 83. a. 6. ad 4.* in eo casu iterum consecrandam esse novam hostiam, incipiendo a verbis: *Qui pridie quam pateretur*, etsique consultius, saltem si celebretur privatim, nam cum consecratur unum Sacramentum cum speciebus vinum amplius posse conficere unum Sacramentum cum speciebus vini, quod necdum fuit positum in altari, nec simul oblatum est. E contra Scot. Nav. Suar. Con. Laym. Dicast. Averf. *q. 11. f. 16.* §. *Octavo*, Tamb. *de Comm. c. 2. n. 31.* Gob. *in Exp. t. 3. n. 770.* Lohn. *de Sacr. p. 2. tit. 35.* aliique plures quam 40. gravissimi Auctores cum Pasq. *q. 299.* volunt tum offerri solum calicem, & consecrari, incipiendo a verbis *Simili modo*, quia *c. Pastoralis*, & *c. Presbyter*, de Sacramentis non iterandis dicunt duo Pontifices in talibus non esse aliquid iterandum, sed caute supplendum, quod incaute fuerat prætermissum. Quod *Conf.* nam aliter non diceretur compleri Sacrificium inceptum, sed aliud integrum de novo poni. Et utramque sententiam, si in publico celebretur, approbat Rubrica Missalis.

546 §. 3. Quod attinet ad vinum aliquantum acescens, adhiberi potest sine ullo scrupulo, inquit Gob. *n. 54.* post *Suar.* est enim reipsa vinum, & praxis habet, ut etiam a viris probis, & doctis adhibeatur, præsertim ruri. Si tamen esset ita acidum, utpruden-ter dubitaretur, an esset acetum, tenendum esset, quod dixi *n. 525.*

547 *Q. 79. Quomodo Missa aliquando sit per alium complenda?* R. §. 1. Quando celebrans ita infirmatur, ut pergere nequeat quamvis Canon sit inceptus, imo & forma primæ consecrationis, si hæc necdum absoluta sit, nihil debet per alium suppleri, quia nulla pars Sacrificii adhuc posita est, S. Th. Pasq. *q. 324.* Averia *q. 11. f. 16.* §. *Quare*, contra multos alios. Si vero consecravit saltem unam speciem, alius si adsit jejunus, aut in defectu etiam non jejunus Sacerdos, supplere debet, ne Sacrificium sine altera consecratione vel sumptione maneat subitantialiter incompletum.

548 §. 2. Si celebrans deficiat post sumptionem utriusque speciei, nihil est supplendum, quia expleta est tota substantia Sacrificii. Si deficiat post sumptionem solius Corporis Christi, *bon.* putat quia videtur essentialiter posita subitantia Sacrificii: sed alii cum Averf. *supr.* & Pasq. *q. 325.* melius contradicunt, quia de substantia Sacrificii est etiam utraque sumptio.

549 §. 3. Omnes etiam excommunicati, & irregulares, si alii desint, tenentur hic supplere, quando possunt sine gravissimo incommodo, quia videtur esse minor irreverentia, quam non compleri Sacrificium, Pasq. *q. 330.* contra Hering. Sot. Sa, & *alios.* Hinc Tamb. *de Sacrif. l. 2. c. 8. §. 1. n. 2.* dicit quærendum esse, qui etiam post sex vel septem horas suppleat. E contra Gob. *in Exp. t. 3. n. 806.* putat non esse diutius quærendum quam per unam circiter horam, & consentit Pasq. *q. 328.* dicens non longum tempus debere intercessisse, sed requiri unum tempus morale, alioqui censendum non esse unum Sacrificium. Unde quia Sa, *v. Missa n. 38.* docuerat etiam sequenti die esse ab alio peragendum, ubi prior defuerat, & sic complendum Sacrificium, hoc correxit Magister sacri Palatii recte volens sequenti die sumi in alia Missa, quod superesset, quia peracta actio tota hesternæ Missæ, nec censeretur esse idem Sacrificium; potest que de hoc videri Henao Parergo 20.

550 §. 4. Secundum Pasq. *q. 332.* obligatur supplere etiam existens in peccato mortali, de quo conteri non possit, putat enim minorem esse irreverentiam Sacrificium fieri vel sumi in mortali, quam relinqui imperfectum.

551 §. 5. Si Episcopus ordinans Sacerdotes deficiat post consecrationem solius panis, nec haberi possit alius Episcopus, secundum Amicum, & Henao *a n. 1791.* possit alius veteranus Sacerdos substitui, & præire Neo-presbyteris in consecratione calicis, ne turbentur vel errent. Si autem Episcopus deficeret post consecrationem utriusque speciei, possent soli Neo-presbyteri peragere, uno illorum posita ad aram sumente utramque speciem, Dian. *p. 8. t. 1. R. 44.* Averf. *q. 10. f. 2. §. Sic ergo.* Alius antem Episcopus deberet iisdem imponere manum pro accipienda potestate absolvendi a peccatis.

552 §. 6. Si Sacerdos in infirmitatem lapsus posset sumpto, v. g. jusculo ad vires revocari, melius esset hoc fieri, & ab eo etiam non jejuno compleri Sacrificium, quam substitui alium, quamvis jejunum: præceptum enim ut sit idem, qui incipit & perficit, prævalet præcepto jejunii, Gob. *supra.*

553 §. 7. Si dubium sit, an prior Sacerdos aliquid consecrarit, potest consecrari nova materia absolute, & prior sub conditione, uti habent S. Th. Sot. Silv. Bonac. Dicunt tamen Dic. Quart. Pasq. *q. 326.* melius esse solam priorem sub conditione consecrari.

554 §. 8. Convenit, ut Sacerdos supplens secundam consecrationem faciat intentionem secundum intentionem illius, qui defecit, cum enim Sacrificium ex parte sit positum ex illa intentione, quæ mutari non potest, congruum est, ut ex eadem compleatur. Si tamen supplens absolute vellet aliam intentionem, recte docent Averfa §. *Debitis*, & Spor. *n. 449.* hujus intentionem prævaliturum, quia effectus non confertur, nisi expletum sit Sacrificium, & sicuti si Sacerdos deficiens mutasset intentionem ante consecrationem calicis, posterior intentio prævaluisset, ita etiam prævalet intentio supplentis.

555 §. 9. Potest dari, attamen non est obligatio dandi partem hostiæ consecratæ Sacerdoti, qui defecit. Si tamen deesset alia hostia, & muniri deberet viatico, danda illi esset pars, Pasq. *q. 334.*

556 *Q. 80. Quid agendum sit, si vinum vel Sanguis congeletur, aut non congeletur?* R. §. 1. Vinum congelatum necessario debet solvi, priusquam consecretur, nam aliqui putant esse materiam dubiam, uti habet Busemb. relatus *p. 1. n. 434.* Solvi autem potest complectendo calicem manibus, vel ignem aut calidos pannos applicando.

557 §. 2. Si apud Græcos sacer Sanguis congeletur, facile solvitur, nam Græci infundunt calici aquam ferventem immediate ante Communionem, ut significent cum sanguine e latere Christi morientis fluxisse aquam naturalem, uti refert Arcud. *l. 3. c. 39.* id autem illicitum est apud Latinos: hinc solvi debet, ut dictum est de vino, aut etiam solvi potest digito. Improbant autem Suar. & Gob. *in Exp. tr. 3. n. 55.* tanquam irreverentiam, si solvatur halitu.

§. 3. Ne fiat congelatio, potest calidum ferrum, silex vel globus æneus mundo linteo involutus impoui calici usque ad infusionem vini, ut sic caleant totus, Gob. *in app. ad n. 65.* Commodius tamen est carbones accensos ad latus corporalis admovere, & quandoque illis obverterе calicem. 558

Q. 81. Quid adhuc circa celebrationem Missæ sit observandum? 559
R. seqq. §. 1. Sa ait Missam celebrari debere cum A. B. C. D. idest, Alte, Breviter, Clare, Devote: quas omnes particulas recte explicat Gob. *in Exp. t. 3. n. 313.* Addit *Gav.* debere celebrari etiam cum E, id est, exacte secundum Rubricas. Quoad brevitatem attinet, Synodus Colonien sis anno 1662. p. 91. vult mediam horam impendi Missæ privatæ. Pro Sacerdotibus Soc. JESU, P. *Mutius* 20. Mart. 1628. declaravit impendendam esse mediam horam ad altare, idest, a formatione crucis in Introitu usque ad finem ultimi Evangelii. Sane valde indecorum est festinare in Sacrificio, nam festinans significat, ac si censeret perditum vel minus bene collocatum tempus, quod ponitur ad aram, cum tamen sæpe ante vel post Sacrificium longas horas det otio aut inutilibus fabulis. Si aliquando causa esset solito citius celebrandi, cavendum, ne populus advertat, quod festinetur, sed debet publica plene enuntiari cum gravitate, & tarditate; lucrum autem temporis potius quærendum est sub utroque *Memento* vel sub aliis, quæ secreto dicuntur, omittendo privatas devotiones, & non sistendo inter actiones. Vanissimum autem esset quærere gloriam in legenda celeriter Missa. Pro formanda ante Missam intentione secundum quadruplex genus Sacrificii, utilissime legetur Card. Bona *de Miss. c. 4. §. 6. 8. & seqq.* Et cum S. Bonav. *de purit. conf. c. 9.* putet Sacerdotem obligari ad rememorandam Christi passionem. Bona §. 13. tradit praxim illius rememorationis, & §. 14. addit devotas orationes pro dispositione ad Missam.

§. 2. Urb. VIII. Const. 161. & Synodus Colon. pag. 88. pro- 560
hibent, ne ullus Clericus, vel laicus ante Missam vel communionem sumat tabacum nasale, si autem tabacum traheretur fumo, adhuc magis dedeceret, uti notant Auctores cum Busemb. relato *p. 1. n. 550.* & multo maxime dedeceret, si masticaretur. An vero tunc frangeretur jejunium, dictum est de illo *n. 550. & 569.* (1)

* (1) *Vide Benedictum XIV.* de Syn. Diœc. l. 7. c. 67.

§. 3. Guttæ ad infusionem vini & aquæ calici inspersæ abster- 561
guntur purificatorio, vel calix circumagitur, ut cum reliquo vino continuentur. *Gav. Lohn.* Si tamen utrumque negligatur, nullum est peccatum, inquit Tamb. *de Sacrif. l. 2. c. 1. §. 3. n. 29.* Neque convenit, ut illa abstersio fiat immediate ante consecrationem, *Tamb.* Cum autem celebrans lavat manus, interea dum abstergit & decurrit psalmum *Lavabo*, corpus & vultus vertitur versus medium altaris.

§. 4. Episcopus, qui in canone nominatur, est Episcopus ce- 562
lebrantis, ut habet praxis & communius tenent Auctores apud Lohn. *p. 2. t. 21. n. 4.* quamvis Arnaud. Gav. & Gob. *n. 749.* dicant a S. Cong. declaratum esse, quod nominandus sit Episcopus loci, in quo celebratur & non præcise celebrantis, de illa enim declaratione non scitur authentice. Praxim bonam faciendi *Memento* pro vivis & defunctis tradit *Bona* supra §. 7.

§. 5. Patena (2) post *Pater noster* supposita hostiæ non depo- 563
nitur in medio altaris, ubi jacuit hostia, sed ad latus dextrum, ne particulæ in altari relictæ exterius patenæ adhæreant, hostia autem relinquitur ad latus sinistrum patenæ, ut immineat eidem loco, in quo ante jacuit, sic enim postea etiam facilius ex illa tantum parte patenæ colliguntur particulæ, nisi forte longius transiirent.

* (2) *Consule Decreta 175. & 473. sub num. 2955. Aliqua*
* *invenies ad usum Patenæ accommodata.*

§. 6. Fractio hostiæ ante *Agnus Dei*, commodissime fit, si a 564
parte superiore usque ad inferiorem prius inducatur plica, quam postea sequitur facilis distractio. Postquam autem dextera deposuisti partem mediam, decerpis a parte inferiore quam tenet sinistra, particulam, quæ calici immittitur.

§. 7. Hostia sumpta parum relinqui debet in lingua, ut af- 565
fluente saliva humectetur, alioquin facile allidit, & adhæret palato. Quod si fiat, debet paulatim revelli lingua vel vino sumpto, non autem digito.

§. 8. Lohn. *tit. 25.* vult calicem ebibendum apprehendi infra 566
nodum, uti rubrica habet. *Gav. & Bauldrius* explicant de appreh enione in nodo ipso.

§. 9. Si particula hostiæ adhæserit calici, decentius est, ut cum in- 567
fuso vino adducatur, quam ut digito attrahatur ad labium calicis.

§. 10. Melius est, ut sacer Sanguis uno hausto sumatur calice 568
paulo diutius retento ad os. Et decens est, ut vinum pro purificatione sit ejusdem quantitatis, cujus erant sacræ species. Si autem sit minoris quantitatis, calix inflexus debet semel aut bis circumagi, ut abluatur pars calicis sacris speciebus tincta. Et tum debet hoc vinum eadem parte calicis sumi, qua sacer Sanguis sumptus est. Purificatio semel, ablutio ad summum bis hauriri debet. Indecorum est ita fugere calicem, ut populus audiat.

§. 11. Quando calix extenditur ad Ministrum pro accipiendo vino 569
purificationis, debet teneri in aere supra altare, & non deponi in altari, si tamen Minister sit nimis parvus, potest extra altare teneri.

§. 12. Missale secundum *Gav.* clauditur manu dextera, ita ut clausura respiciat sinistram. Alii volunt clausuram semper verti ad medium altaris, sed cum Rubrica neutrum præscribat, uti nec in multis antecedentibus, hinc liberum est facere, prout voles.

§. 13. In fine benedicturus populo coram Episcopo habente jurisdictionem loci inclinat huic caput, quasi licentiam petens, & postea benedicit populo ab ea parte, in qua non est Episcopus, qui si sit in medio, celebrans benedicit stantibus ad latus Evangelii. Si Venerabile sit expositum, dicto, *Omnipotens Deus*, genuflectit, & se retrahit ad latus Evangelii, ibique benedicit populo, & non perficit circulum, nec iterum genuflectit, sed conversus inchoat ultimum Evangelium.

572 §. 14. Si celebrans ad ultimum Evangelium non utatur libro, vel tabella, tum signat altare, & postea se in fronte, ore & pectore. Si Venerabile sit expositum, non signat altare, cum illud jam benedicatur per Auctorem omnis benedictionis in altari expositum, sed signat aliquid aliud, v. g. pulvinar, Gav. Lohn. *tit. 30.*

573 §. 15. In fine Evangelii S. Joannis ad *Verbum Caro factum est*, semper genuflectitur ad cornu altaris, nec debet celebrans convertere se ad medium, quamvis Venerabile esset expositum, *Lohn.* & alii contra *Arnaud.*

574 §. 6. Si ante vel post Missam, aut alias sit exponendum vel reponendum Venerabile, ad *Panem de cœlo*, semper additur *alleluja*; preterquam a Septuagesima ad Sabbatum Sanctum. S. Cong. 23. Febr. 1666. (1)

* (1) *Fictitium Decretum, aut si extat, huic certe derogatum*
* *est a S. C. 5. Julii 1698. apud Merattum T. 1. in Ind. De-*
* *cr. 523. his verbis:* in expositione, & depositione SS. Sacra-
* menti, etiam causa devotionis non est addendum *Alleluja* ad
* Vers. *Panem de Cœlo.*

575 §. 17. Sacerdos regressus ad locum, in quo se in sacristia induit, habens impositum biretum inclinat caput Cruci, quod similiter fiat ante egressum e sacristia ad altare. Ubi commoditas alia non est, possunt paramenta deponi in loco Evangelii, ibique potest Sacerdos se illis induere, sed non in medio, quia hoc solis Episcopis convenit.

576 §. 18. Posse aliquem ex aliqua saltem causa, statim postquam communicavit comedere aut bibere, dixi *in p. 1. n. 559.* quo magis valet de illo, qui Missam legit, cui jam satis diu præcesserit communio, & species cum Missa fortasse desinant secundum ibidem dicta *n. 476.* Videri potest etiam Henao *n. 1640.*

Hic addo ritum ubique a Soc. JESU observandum ex Decreto Congregationis Generalis XV. anno 1706. 1. In festo S. P. N. Ignatii fit officium primæ classis, & primæ lectiones dicuntur de communi, *Justus si morte.* 2. In festo S. Franc. Xaverii fit officium 2. classis, & primæ lectiones ut in festo S. Ignatii. 3. In festo S. Franc. Borgiæ officium 2. classis, primæ lectiones de communi, *Beatus vir*, Missa, *Os justi*, de communi, & solum Evangelium de communi Abbatum. 4. In festo SS. Martyrum Pauli, Joannis, & Jacobi, officium duplicis majoris, & totum, etiam in 1. Nocturno, de communi plurimorum Martyrum in 1. ordine. Missa, *Salus autem Justorum*: Evangelium ex 1. Missa, *Cum audieritis*; non dicitur *Credo*, nisi ubi est insignis religuia vel populi concursus cum solemniori Missa. 5. In festo S. Aloysii Gonzagæ (præterquam in ditione Mantuana) officium duplicis majoris (2), totum de communi, etiam in 1. Nocturno, ut in 1. ordine. Missa, *Os justi*, sine *Credo*, nisi ubi est insignis Reliquia vel populi concursus cum solemniori Missa. 6. In festo S. Stanislai Kostkæ officium eodem ritu (3) (præterquam in Polonia, & Lithuania, ubi fit etiam octava) & totum de 1. ordine ejusdem communis, excepto Evangelio, quod sumitur ex secundo, nempe, *Nolite timere pusillus grex*; Missa, *Justus ut palma*, sine *Credo*, nisi ubi est insignis Reliquia vel populi concursus cum solemniori Missa. 7. Octava fit de SS. Ignatio, Franc. Xaverio, & Franc. Borgia. Est que Octavarium Neapoli (4) impressum anno 1696. quo possunt Nostri libere uti, etiam per annum, cum sit conforme octavario a S. Rituum Congregatione approbato. 8. Pro commemoratione omnium in Societate Defunctorum, Missa prima, ut in Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum, omisso dumtaxat in oratione verbo, *Famulariumque.*

Ex concessione SS. D. N. Clementis XI. agimus 14. Jan. de SS. nomine JESU sub ritu 2. classis.

* (2) *Nunc est Duplex secundæ classis cum peculiaribus lectio-*
* *nibus, & peculiari item octava.*
* (3) *Ita plane nunc est, nam etiam officium S. Stanislai est*
* *Duplex secundæ Classis cum Octava.*
* (4) *Uberius est impressum Parmæ 1720. ex quo hæc adde.*
* *I. Officium SS. Martyrum Japonensium habet lectiones proprias*
* *in secundo Nocturno. II. Officium S. Joannis Francisci Regis*
* *sub ritu duplici majore cum propriis lectionibus in secundo*
* *Nocturno. III. Officium S. Joannis Nepomuceni 16. Maji sub*
* *ritu duplici. IV. Officium S. Ursulæ, & sociarum sub ritu*
* *item duplici.*

577 *Q. 82. Quomodo possit aliquis discere accurate legere Missam?* R. Pro hoc necesse est attente legere Rubricas, & initio ad illas in praxi sollicite se attinere; si enim quis in principio negligat quando est Neo-presbyter, nunquam discet, & prout male assuescet, semper male leget. Multum etiam juvabit legere vel Lohn. *de Missa p. 6. tit. 14.* vel alium libellum, cui titulus, *Methodus sacrum Missæ sacrificium celebrandi Romano ritu*, (5) ubi Missam ponunt ad longum, cum annotatione observandorum circa ritus singulos. Neque censeri debet has esse minutias parvi momenti, cum singula suam significationem habeant, & plurimum conferant ad decorem ac reverentiam tanto Mysterio debitam.

* (5) *Non omittendus Gavantus cum Meratii additionibus Ro-*
* *mæ primum, tum Venetiis recusus 1744. ac Benedicti XIV. pre-*
* *tiosus Tractatus de Sacrificio Missæ. Insigne etiam, sed paucis*
* *notum, P. Joannis Baptistæ Scortiæ Soc. Jesu opus de Sacrificio*
* *Missæ in quatuor libros tributum, ac Lugduni editum 1617.*
* *quod utinam aliquot adnotationibus illustratum Typographus*
* *quispiam in Italia iterum emittat!*

TRACTATUS IV.

De Sacramento Pœnitentiæ.

PŒnitentia sæpe sumitur pro virtute, quæ movet ad dolen- 578
dum de peccato, quatenus reddit aversum, & frangit pacem cum Deo; adeoque objectum formale motivum virtutis Pœnitentiæ, in probabili sententia, est honestas in eo relucens, quod is, qui Deum offendit, quærat eum placare, sive pacem cum eo restituere ac imposterum conservare. Et de hac Pœnitentiæ virtute pluribus agunt Scholastici; nos hic de Sacramento agimus: De actibus tamen contritionis, attritionis, propositi, emendationis, &c. qui possunt saltem partialiter imperari ex motivo virtutis Pœnitentiæ, etiam agemus, in quantum illi sunt partes vel requisita ad Sacramentum Pœnitentiæ.

CAPUT PRIMUM.

De essentia Sacramenti Pœnitentiæ.

DUBIUM I.

Quæ sit ejus materia, & forma?

„ REsp. Materia remota, & necessaria, est omne peccatum 579
„ mortale post Baptismum commissum, & non confessum.
„ Materia sufficiens, etsi non necessaria, est omne veniale post
„ Baptismum commissum, vel etiam mortale, alias rite confes-
„ sum. Materia proxima sunt actus pœnitentis, contritio, con-
„ fessio, & satisfactio, quarum ultima est integralis tantum,
„ (ut patet in infirmo, quia si ratione destituatur, solet ab-
„ solvi absque satisfactione) quæ priores sunt essentiales, ut
„ communiter docetur contra *Scotum*, qui totam essentiam po-
„ nit in absolutione. Porro peccata sunt tantum materia circa
„ quam; actus vero pœnitentis, materia ex qua: Laym. *l. 5.*
„ *t. 6. c. 4.* ex communi. *Unde resolves*

„ I. Etsi peccatum mortale remissum quomodocumque sit,
„ teneris tamen confiteri, si non fecisti, Trid. *sess. 14. c. 15.*

„ II. Omitti possunt venialia, vel omnia, vel aliqua, item
„ mortalia semel rite confessa, v. g. in Confessione generali,
„ ut docent Dian. *p. 3. t. 4. R. 56.* Lug. *d. 16. n. 46.* contra Victo-
„ riam, *Ledesm.* & alios. In qua etiam non esse necessarium
„ addere peccato mortali, quod post ultimam aonfessionem sit
„ commissum, docent Bon. *d. 5. q. 5. §. 2. p. 2.* Dian. *t. 2. tr. 4.*
„ *R. 62.* & *t. 6. R. 65.* Lug. *n. 47.* ex Sanch. & Con. quod est pro-
„ babile; nisi circumstantia aliqua, v. g. speciem mutans, vel
„ reservatio casus, vel proxima peccandi occasio, aliquod re-
„ quirat, & Pœnitentia sufficiens imponatur, Lug. Tamb. *de exp.*
„ *conf. l. 2. c. 1.* Tutius tamen est nova ab antiquis fecernere.

„ III. Ponenda semper est materia certa, qualem esse negat
„ Sancius *in sel. d. 7.* apud Dian. *p. 3. t. 4. R. 52.* quod quis non
„ responderit divinis inspirationibus; non fecerit bonum, quod
„ potuit, & similes imperfectiones. In quibus tamen exponen-
„ dis, non tenetur Confessarius impedire pœnitentem, ut do-
„ cet Lugo *n. 103.* contra Sancium. Quod si haberi certa non
„ possit, pro ratione dubii danda est absolutio, ut sub dubio,
„ si materia prorsus dubia sit; vel absoluta, si certa videatur.
„ Ita Suar. Laym. *c. 3.* & alii commun.

„ Resp. II. Forma Sacramenti Pœnitentiæ sunt verba absolutionis: EGO TE ABSOLVO A PECCATIS TUIS (ubi licet de essentia tantum sit, ABSOLVO TE; debent tamen addi reliqua, præsertim in articulo mortis, secundum quosdam sub mortali, secundum alios sub veniali, ut *v. Granad.*) voce prolata in præsentem; absentem enim Clem. VIII. absolvi prohibuit, sub pœna excommunicationis. *Unde resolves*

„ I. Invalidum est absolvere nutu, signo, aut scripto: item
„ absolvere absentem; quod docuit *Alensis*, *Medin.* & alii, sed
„ vetitum nunc, ut modo dictum.

„ II. Valida est absolutio, si reverentiæ causa dicas: Absolvo
„ dominationem, excellentiam, vel majestatem vestram &c. quia
„ non mutatur essentialiter, & sunt verba æquivalentia, Averf.
„ v. supra t. 1. c. 1. d. 2. Non valet autem, si dicas; Absolvat te
„ Deus, vel absolvat te Christus, Averia *q. 12. f. 2.*

„ III. Orationes præviæ, & subsequentes formam, ut, *Misereatur tui*, &c. & *Passio Domini*, &c. quæ secundum *Trid.*
„ laudabiliter adduntur, non sunt necessitatis; & ex causa ra-
„ tionabili omitti possunt, v. g. si breves sint confessiones, vel
„ multi confitentes (ut Dian. *p. 3. t. 4. R. 97.* tunc enim sufficit dicere, *Absolvo te a peccatis tuis in nomine*, &c.) vel si
„ timeatur censura, *Absolvo te a vinculo excommunicationis; de-*
„ *inde a peccatis*, &c. *v. Sa V. Absolutio.*

„ IV. Elevatio manus, ejusque impositio in caput, item for-
„ matio Crucis, est libera, est debeat servari consuetudo,
„ Laym. *c. 5.* ubi idem dicit de aperitione capitis. Forma autem
„ Clementis VIII. ut tradit Sa, & Rituale Romanum est hæc,
„ qua ut omnes utantur, suadet Paulus V. ideoque omnibus te-
„ nenda memoriter: *Misereatur tui omnipotens Deus, & dimis-*
„ *sis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam, Amen.* Deinde
„ elevata manu pergit: *Indulgentiam, absolutionem, & remis-*
„ *sionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens, & misericors*
„ *Dominus, Amen. Dominus noster JESUS Christus te absolvat,*
„ *& Ego auctoritate ipsius, te absolvo ab omni vinculo excom-*
„ *municationis, suspensionis* (quæ vox circa laicos omittatur) *&*
„ *interdicti, in quantum possum, & tu indiges. Deinde ego te*
„ *absolvo a peccatis tuis, in nomine Patris, & Filii, & Spiri-*
„ *tus Sancti, Amen. Passio Domini nostri JESU Christi, merita*
„ *B. V. & omnium SS. & quidquid boni feceris, & mali su-*
„ *stinueris, sit tibi in remissionem peccatorum, augmentum gra-*
„ *tiæ, & præmium vitæ æternæ, Amen.*

ADDENDA.

Quæst. 83. *Quid hic præmonstandum?* R. seqq. §. 1. Hoc Sa- 580
cramentum varie appellatur a SS. PP. nempe secundus Baptismus; secunda post naufragium tabula; Sacramentum reconciliationis, absolutionis, confessionis; græ-